

RASEBORG
RAASEPORI

RASEBORG.FI

**PLAN FÖR
SMÅBARNSPEDAGOGIK**
i Raseborg stad

1.	DEN LOKALA PLANENS BETYDELSE OCH UPPGÖRANDE AV DEN	3
1.1.	Planen för småbarnspedagogik i Raseborg	4
1.1.1.	Den gruppvisa planen för småbarnspedagogik	4
1.1.2.	Barnets individuella plan för småbarnspedagogik	4
2.	SMÅBARNSPEDAGOGIKENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL	6
2.1.	Värdegrunden	8
2.1.1.	Barnens och vårdnadshavarnas prioriteringar när det gäller värdegrunden för småbarnspedagogisk verksamhet	9
2.2.	Inläringssyn	11
2.3.	Mångsidig kompetens.....	12
2.4.	Verksamhetsformer och samarbete i Raseborg.....	14
2.4.1.	Samarbete daghem- familjedagvård	15
2.4.2.	Samarbete vid övergångar.....	15
2.4.3.	Mångprofessionellt samarbete	16
2.4.4.	Samarbete med övriga instanser.....	16
3.	VERKSAMHETSKULTUREN	17
3.1.	Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen	18
	.....	21
3.2.	En kvalitativ verksamhetskultur inom småbarnspedagogiken i Raseborg.....	21
3.3.	Mångsidiga lärmiljöer	22
3.4.	Närmiljöer i Raseborg	24
3.5.	Hälsosam och hållbar livsstil	24
3.6.	Samarbete med vårdnadshavarna inom småbarnspedagogiken i Raseborg.....	25
	.....	25
4.	PRINCIPER FÖR SMÅBARNSPEDAGOGISK VERKSAMHET	27
4.1.	Pedagogisk dokumentation.....	28
4.2.	Mångsidiga arbetssätt.....	29
4.3.	Leken.....	29
4.4.	Lärområden.....	31
4.4.1.	Språkens rika värld	32
4.4.2.	Mina många uttrycksformer.....	33
4.4.3.	Jag och vår gemenskap.....	34
4.4.4.	Jag utforskar min omgivning	35
4.4.5.	Jag växer, rör på mig och utvecklas.....	36

4.5. Precisering gällande språk och kultur	37
4.5.1. Två- och flerspråkighet i Raseborg	38
4.6. Språkbud	39
5. STÖD FÖR BARNETS UTVECKLING OCH LÄRANDE.....	40
5.1. Trestegsstöd.....	40
5.1.1. Differentiering av verksamheten.....	41
5.1.2. Allmänt stöd	43
5.1.3. Intensifierat stöd	43
5.1.4. Särskilt stöd	43
5.2. Tillvägångssätt och ansvar i arbetet med barn i behov av stöd.....	44
5.3. Uppgifter och ansvar i arbetet med barn i behov av stöd.....	45
5.3.1. Daghemsföreståndare	45
5.3.2. Ambulerande speciallärare inom småbarnspedagogik.....	45
5.3.3. Språk- och kulturlärare inom småbarnspedagogik.....	45
5.3.4. Lärare inom småbarnspedagogik	46
5.3.5. Barnskötare inom småbarnspedagogik.....	46
5.3.6. Assistenterna inom småbarnspedagogiken.....	46
5.3.7. Dagvårdsplanerare (familjedagvård).....	46
5.3.8. Familjedagvårdare.....	47
5.4. Samarbete med barnet, vårdnadshavare och andra sakkunniga i samband med stöd	47
5.5. Arrangemang kring stödet inom småbarnspedagogiken	48
5.5.1. Arbetsgrupp för stödet inom småbarnspedagogiken	48
5.5.2. Pedagogiskt ingripande och handledning	48
6. UTVECKLING OCH UTVÄRDERING AV VERKSAMHETEN	50
6.1. Utvärderingen på lokal nivå	50
6.2. Utvärderingen på den pedagogiska verksamhetens nivå.....	51
6.3. Publicering av utvärderingens resultat	53

1. DEN LOKALA PLANENS BETYDELSE OCH UPPGÖRANDE AV DEN

Avsikten med den nationella styrningen av småbarnspedagogiken är att skapa likvärdiga förutsättningar för en helhetsmässig uppväxt, utveckling och lärande för de barn som deltar i småbarnspedagogiken. Den lokala planen för småbarnspedagogik görs upp i enlighet med Grunderna för planen för småbarnspedagogik som är en nationell föreskrift som utfärdats av Utbildningsstyrelsen 2016 och reviderats 2018 enligt lagen om småbarnspedagogik. Uppgörande av grunderna för planen för småbarnspedagogik styrs av lagen om småbarnspedagogik där målen och barnets rätt till småbarnspedagogik fastställs.

Småbarnspedagogiken är en del av det finländska utbildningssystemet och ett viktigt skede i barnets växande och lärande. Vårdnadshavarna bär det primära ansvaret för sina barns fostran. Småbarnspedagogiken stödjer och kompletterar hemmens fostrande uppdrag och bidrar till barnens välbefinnande. Med småbarnspedagogik avses en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård, i vilken i synnerhet pedagogiken betonas.

Den lokala planen är en viktig del i styrsystemet. Den beskriver och styr genomförandet av såväl nationella mål som mål och uppdrag som anses viktiga på lokal nivå. Planen ger en gemensam grund och riktlinje för det vardagliga arbetet inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Den är ett strategiskt och pedagogiskt verktyg som styr anordnarens verksamhet och det småbarnspedagogiska arbetet. Planen för småbarnspedagogik förenar övrig lokal verksamhet som ordnas för att främja barnens uppväxt, välbefinnande och lärande.

Vid uppgörande av den lokala planen för småbarnspedagogik har vikt fästs vid kontinuiteten i lärostigen för barnet från den småbarnspedagogiska verksamheten, i förskolan, i den grundläggande utbildningen och i gymnasieutbildningen. Kontinuiteten främjas särskilt i beskrivningen av värdegrunden, synen på lärandet, den pedagogiska miljön och arbetsmetoderna samt utvecklande av verksamhetskulturen.

Vid uppgörande av den lokala planen 2017 har barn, vårdnadshavare och personal inom småbarnspedagogiken medverkat. Aktörernas värderingar framtoqs på olika sätt. Arbetet leddes av en styrgrupp med stöd från kommenterande arbetsgrupper. Arbetsgrupperna bestod av representanter från olika yrkeskategorier och enheter inom stadens småbarnspedagogik. På basen av revidering av den nationella planen 2018, har den lokala planen reviderats. Förslag till revidering har gjorts av en arbetsgrupp inom småbarnspedagogiken för att kommenteras av personal inom småbarnspedagogik, vårdnadshavare och andra samarbetsparter.

Planen för småbarnspedagogik är en helhet som omfattar tre nivåer. Den består av de nationella grunderna för planen för småbarnspedagogik, de lokala planerna för småbarnspedagogik och barnens planer för småbarnspedagogik.

1.1. Planen för småbarnspedagogik i Raseborg

Planen för småbarnspedagogik i Raseborg bygger på de nationella grunderna för planen för småbarnspedagogik, som kompletteras med de särdrag som finns i Raseborg. Planen för småbarnspedagogik i Raseborg preciserar, styr och stöder förverkligandet av småbarnspedagogik i stadens daghem, inom familjedagvården, den privata dagvården och öppen småbarnspedagogik. I planen bestäms målen och det centrala innehållet i småbarnspedagogiken, samarbetet, hur småbarnspedagogiken anordnas och förverkligas samt på vilket sätt utvärdering och utvecklingsarbete genomförs.

1.1.1. Den gruppvisa planen för småbarnspedagogik

Utgående från Raseborgs plan för småbarnspedagogik görs inför varje verksamhetsår gruppvisa planer för varje barngrupp. Målet med den gruppvisa planen är att fungera som ett dokument för att kontinuerligt planera, utvärdera och utveckla verksamheten på den egna avdelningen.

Bottnet för den gruppvisa planen är gemensam för all småbarnspedagogisk verksamhet på de kommunala daghemmen i Raseborg. I gruppvisa planen tas hänsyn till varje barns individuella planer. Hela gruppens personal deltar i uppgörande av planen men ansvaret för uppgörande av planen ligger hos lärarna inom småbarnspedagogik. Den gruppvisa planen godkänns av föreståndaren under början av verksamhetsåret. Planen bör utvärderas och uppdateras kontinuerligt under verksamhetsåret minst tre gånger per år i oktober, i mars och i slutet av verksamhetsåret i juni. Planen uppdateras alltid vid behov och vid personalbyten. I juni utvärderas hela verksamhetsåret och utvärderingen ligger som grund för följande verksamhetsårs planering. Daghemsföreståndaren ansvarar för att de gruppvisa planerna utvärderas.

De centrala delarna av gruppens plan sammanfattas och delges barngruppens vårdnadshavare.

1.1.2. Barnets individuella plan för småbarnspedagogik

Barnets individuella plan för småbarnspedagogik uppgörs för varje barn på ett daghem eller i familjedagvård och ska utgå från barnets behov och barnets bästa. De mål som anges i planen ska gälla den pedagogiska verksamheten. Personalen ska i samarbete med vårdnadshavarna utarbeta barnets individuella plan för småbarnspedagogik då barnet börjar på daghem eller i familjedagvård. Barnets åsikt och önskemål ska klargöras och beaktas i planen. Personalen har ansvar för att hitta lämpliga sätt att klargöra barnets perspektiv. De mål som beskrivs i barnens individuella planer för småbarnspedagogik ska beaktas då verksamheten i barngruppen planeras och lärmiljöerna

utvecklas. I Raseborg uppgörs barnets individuella plan för småbarnspedagogik inom två månader från att barnet inlett den småbarnspedagogiska verksamheten.

I barnets individuella plan för småbarnspedagogik anges mål och åtgärder som stödjer barnets utveckling, lärande och välbefinnande. I planen ska barnets kunnande, styrkor, intresseområden och individuella behov beskrivas. Det är viktigt att vårdnadshavarens och personalens iakttagelser och uppfattningar om barnets utveckling och lärande samt förmåga att fungera i grupp överensstämmer med det som anges i barnets plan för småbarnspedagogik. Planen ska också beakta barnets språkliga, kulturella och åskådningsmässiga bakgrund.

I barnets individuella plan för småbarnspedagogik anges barnets eventuella stöd för utveckling och lärande och hur stödet genomförs. I Raseborg används trestegsstöd inom småbarnspedagogiken, med syfte att upptäcka och tillgodose ett jämlikt stöd till barn i behov av stöd. Om barnet har en långvarig sjukdom som kräver läkemedelsbehandling på daghemmet eller i familjedagvården ingår en skild plan för läkemedelsbehandling i barnets individuella plan för småbarnspedagogik.

Barn med annat modersmål än finska och svenska får vid behov stöd för sin språkinläring. Vid planering och utvärdering av stödet kan språk- och kulturläraren inom småbarnspedagogik konsulteras. Mål och metoder för pedagogiska verksamheten gällande barnets språkstöd antecknas i barnets individuella plan.

Processen med barnets plan för småbarnspedagogik omfattar olika skeden. I processen deltar de personer som ansvarar för barnets undervisning, fostran och vård, tillsammans med vårdnadshavaren och barnet. Sakkunniga och andra parter som stödjer barnets utveckling och lärande deltar vid behov i utarbetandet av planen. Då planen utarbetas ska pedagogisk dokumentation användas. Vid daghemmen ansvarar och uppgör en person som har behörighet som lärare inom småbarnspedagogik för att barnets individuella plan för småbarnspedagogik utarbetas och utvärderas. Läraren inom småbarnspedagogik för samtalen med vårdnadshavarna gällande uppgörande och utvärdering av barnets individuella plan.

Inom familjedagvården är det dagvårdsplaneraren som leder arbetet för uppgörande av barnets individuella plan. Vid behov konsulteras en av daghemsföreståndarna. Vilka föreståndare som konsulteras klargörs inför varje verksamhetsår.

Genomförandet av barnets individuella plan för småbarnspedagogik ska utvärderas och planen ska ses över minst en gång om året. Planen ska dock alltid granskas då barnets behov kräver det. Initiativet till att granska planen kan komma från personalen, någon annan myndighet som man samarbetat med i frågor som gäller barnet eller från barnets vårdnadshavare. Då barnets individuella plan för småbarnspedagogik utvärderas ska fokus särskilt läggas på hur verksamheten organiserats och hur pedagogiken genomförts.

Barnets plan för småbarnspedagogik är sekretessbelagd. Enligt lagen om småbarnspedagogik har de personer som ansvarar för barnets småbarnspedagogik och de personer som deltar i bedömningen av stödbehovet, stödåtgärderna eller deras genomförande trots sekretessbestämmelserna rätt att

av varandra få och att till varandra och till dem som ordnar eller tillhandahåller småbarnspedagogik lämna sådana uppgifter om barnet som är nödvändiga för att anordna och tillhandahålla småbarnspedagogik och för att bedöma stödet. Syftet med informationsöverföringen är att trygga att småbarnspedagogiken genomförs utgående från barnets bästa. Bestämmelserna om att få och lämna ut uppgifter gäller också situationer när barnet övergår från småbarnspedagogik som ordnas av en kommun eller privat serviceproducent till småbarnspedagogik som ordnas av en annan kommun eller privat serviceproducent eller då barnet övergår från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen.¹

2. SMÅBARNSPEDAGOGIKENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL

Den småbarnspedagogiska verksamheten är en samhällsservice som har många uppdrag. Småbarnspedagogikens uppdrag är att i samarbete med vårdnadshavarna främja barnets helhetsmässiga uppväxt, utveckling och lärande. De småbarnspedagogiska tjänsterna ska främja jämlikhet och likabehandling mellan barnen och förebygga marginalisering. De kunskaper och färdigheter som barnen tillägnat sig i den småbarnspedagogiska verksamheten stärker deras delaktighet och aktiva deltagande i samhället. Småbarnspedagogiken stödjer också vårdnadshavarna i det fostrande arbetet och möjliggör att de kan delta i arbetslivet eller studier. Enligt lagen om småbarnspedagogik kan småbarnspedagogisk verksamhet ordnas på daghem, i familjedagvård eller som övrig småbarnspedagogik. Barnets rätt till småbarnspedagogik gäller enligt lagen den verksamhet som ges på daghem eller som familjedagvård i enskilt hem eller familjedaghem. Vårdnadshavaren beslutar om barnets deltagande i småbarnspedagogiken. Barn som deltar i förskoleundervisningen ska ha möjlighet att delta i småbarnspedagogisk verksamhet utöver förskoleundervisningen. De nationella målen för småbarnspedagogiken fastställs i lagen om småbarnspedagogik. Målen styr hur grunderna för planen för småbarnspedagogik, den lokala planen för småbarnspedagogik och barnets plan för småbarnspedagogik utarbetas, genomförs och utarbetas.

---

¹ Lag om småbarnspedagogik, 40-42§

Enligt lagen om småbarnspedagogik är syftet med småbarnspedagogiken att:

- 1) hos varje barn främja en helhetsmässig uppväxt, utveckling, hälsa och ett helhetsmässigt välbefinnande i enlighet med barnets ålder och utveckling,
- 2) stödja barnets förutsättningar för inläring och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet,
- 3) ordna mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser av lärande,
- 4) säkerställa en småbarnspedagogisk miljö som är utvecklande, främjar inläring och är hälsosam och trygg,
- 5) trygga ett verksamhets sätt som respekterar barnet och så bestående förhållanden som möjligt för växelverkan mellan barnet och personalen inom småbarnspedagogiken,
- 6) erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja jämställdhet mellan könen samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmän kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund,
- 7) identifiera barnets individuella behov av stöd och, när det uppkommit behov av stöd, organisera ett ändamålsenligt stöd inom småbarnspedagogiken, vid behov i form av mångprofessionellt samarbete,
- 8) utveckla barnets förmåga till samarbete och växelverkan, främja barnets förmåga att delta i kamratgruppen samt vägleda barnet mot ett etiskt ansvarstagande och hållbart handlingssätt, respekt för andra människor och samhällsmedlemskap,
- 9) säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet självt,
- 10) i samverkan med barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare främja en harmonisk utveckling hos barnet och dess holistiska välbefinnande samt stödja barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare i fostringsarbetet.

Förutom lag om småbarnspedagogik styrs småbarnspedagogiken bland annat av förpliktelser som bygger på diskrimineringslagen, lagen om jämställdhet, europakonventionen, FN:s konvention om barnens rättigheter, FN:s konvention om handikappades rättigheter, FN:s deklaration om urfolkens rättigheter och FN:s globala mål för hållbar utveckling.

Alla barn ska oberoende av stödbehov, handikapp eller kulturell bakgrund ha möjlighet att delta i den småbarnspedagogiska verksamheten.

2.1. Värdegrunden

Barnets bästa kommer i första hand, barnet har rätt att må bra, få omvårdnad och skydd, barnets åsikter ska beaktas, barnet ska behandlas jämlikt och likvärdigt och barnet får inte diskrimineras.

Småbarnspedagogiken bygger på uppfattningen om **barndomens egenvärde**. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i sin grupp.

Att växa som människa. Småbarnspedagogiken bygger på respekt för livet, de mänskliga rättigheterna samt människolivets okränkbarhet och en hållbar livsstil. Personalen ska stödja barnens utveckling till humana människor som strävar efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred. Småbarnspedagogiken värdesätter bildning. Det synliggörs i det sätt på vilket var och en ser på sig själv, på andra människor, på sin omgivning och på kunskap samt i sättet och viljan att göra rätt. Personalen ska vägleda barnen att handla i enlighet med värdegrunden och att diskutera värderingar och ideal. Ingen form av mobbning, rasism eller våld ska accepteras. Enligt lag ska barn skyddas från mobbning, våld och trakasserier.

Barnen har rätt att uttrycka sig, sina tankar och åsikter samt bli förstådda utgående från sina egna förutsättningar att kommunicera och uttrycka sig. Alla barn har rätt till god undervisning, omsorg och uppmuntrande respons. Barnen har rätt att leka, lära sig genom lek, glädjas över sitt lärande och bilda sig en uppfattning om sig själva, sina identiteter och världen utifrån sina egna perspektiv. Barnen har rätt till social gemenskap och att vara en del av en grupp. Barnen har rätt att få mångsidig information, hantera känslor och konflikter samt pröva på och lära sig nya saker.

Småbarnspedagogiken främjar det finländska samhällets demokratiska värderingar så som **likabehandling, jämlikhet och mångfald**. Barnen ska ges möjligheter att utveckla sina färdigheter och göra sina val oberoende av förväntningar baserade till exempel på kön, ursprung, kulturell bakgrund eller andra orsaker som gäller barnet som person. Personalen ska skapa en atmosfär som respekterar mångfald. Småbarnspedagogiken bygger på ett mångskiftande finländskt kulturarv som fortsätter att formas genom samverkan mellan barnen, deras vårdnadshavare och personalen.

En professionell, öppen och respektfull inställning till **mångfalden av familjer** och familjers olika språk, kulturer, åskådningar och religioner, traditioner samt syn på fostran skapar förutsättningar för ett bra fostringsamarbete. Barnens familjeidentitet och familjerelationer stöds så att varje barn får känna att den egna familjen är värdefull.

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att vägleda barnen att tillägna sig **hälsosamma levnadsvanor**. Barnen ska ges möjligheter att utveckla sina emotionella färdigheter och sitt estetiska tänkande. I småbarnspedagogiken ska man följa principerna om **hållbar livsstil** och beakta dess olika dimensioner: den sociala, den kulturella, den ekonomiska och den ekologiska dimensionen. Småbarnspedagogiken ska lägga grunden för ekosocial bildning, så att människan förstår att den ekologiska hållbarheten är en förutsättning för social hållbarhet och mänskliga rättigheter.

2.1.1. Barnens och vårdnadshavarnas prioriteringar när det gäller värdegrunden för småbarnspedagogisk verksamhet

Barnens och vårdnadshavarnas värderingar i Raseborg har framtagits på olika sätt under hösten 2016. De yngre barnens (0-3 år) värderingar har framtagits via personalens observationer av barnen på daghemmen och familjedagvården under en veckas tid. De äldre barnen (3-6 år) har fått uttrycka vad de värdesätter på daghemmen genom att spela daghems spel i mindre grupper (modifiering av Folkhälsans dagis fred spel, modifierats med tillstånd av Folkhälsan). Föräldrarnas värderingar har klargjorts via enkät. Värdegrunden i planen för småbarnspedagogik har bearbetats med personalen (daghem, familjedagvård) inom olika enheter i Raseborg under verksamhetsåret 2016-2017.

Vårdnadshavarnas åsikter om prioriteringar när det gäller värdegrunden för småbarnspedagogisk verksamhet framgår nedan:

1. En god och trygg barndom
2. Rätt att uttrycka sig, sina tankar och åsikter
3. Varje barn är unikt och värdefullt precis som det är
4. Rätt att bli hörd, sedd, tagna i beaktande som sig själva och medlem i gemenskapen
5. En livsstil som främjar hälsosamma levnadsvanor
6. Rätt att leka
7. En öppen och respektfull inställning till olika språk, kulturer, åskådningar och religioner
8. Rätt att hantera känslor och konflikter
9. Jämlikhet
10. Rätt att pröva på och lära sig nya saker
11. Rätt till omsorg
12. Emotionella färdigheter
13. Rätt till god undervisning
14. En öppen och respektfull inställning till familjer
15. Respekt för livet
16. Rätt till social gemenskap
17. Likabehandling
18. Respekt för en hållbar livsstil
19. Rätt till uppmuntrande respons
20. Strävan efter rättvisa och fred

2.2. Inläringssyn

Inläringssynen inom småbarnspedagogik bygger på en syn på lärande, enligt vilken barnen växer, utvecklas och lär sig genom att kommunicera med andra människor och den närmaste omgivningen. Synen på lärande utgår från uppfattningen om barnet som en aktiv aktör. Barn är nyfikna till sin natur och de vill lära sig nytt, repetera och upprepa. Lärandet är en helhetsbetonad process och sker överallt. Lärande inbegriper kunskaper, färdigheter, handlingar, känslor, sinnesförmågor, fysiska upplevelser och tänkande. Barnen lär sig bland annat genom att iaktta och observera sin omgivning och genom att ta efter andras beteende. Barnen lär sig också genom att leka, röra på sig, utforska, utföra olika uppgifter, uttrycka sig själv och genom skapande verksamhet.

Barnets tidigare erfarenheter, intressen och kunskaper blir utgångspunkten för lärandet. Det är viktigt att det som barnen ska lära sig har anknytning till barnens växande färdigheter, erfarenhetsvärld och kulturella bakgrund. Barn lär sig bäst då de mår bra och känner sig trygga.

Positiva känsloupplevelser och kommunikation med andra främjar lärandet. Barngruppen och känslan av att ingå i en gemenskap är av central betydelse för barnets lärande och delaktighet. Barnen ska få handledning och stöd i sitt lärande. En målinriktad, lagom utmanande verksamhet som intresserar barnen inspirerar dem att lära sig mer. Varje barn ska få uppleva och känna glädje över att lyckas och lära sig.

Leken är betydelsefull för lärandet hos barn i småbarnsåldern. Leken motiverar och ger barnet glädje samtidigt som den bidrar till att barnet lär sig många nya färdigheter och tillägnar sig kunskap. I småbarnspedagogiken ska lekens egenvärde, lekens pedagogiska betydelse för barnets lärande och lekens betydelse för barnets helhetsmässiga utveckling och välbefinnande uppmärksammas.

Utgångspunkten för den småbarnspedagogiska verksamheten i Raseborg är respekt för barnet och barnets delaktighet. Det är viktigt att varje barn dagligen blir bemött, hört och sett. Genom att möta varje barn respektfullt och sensitivt skapas förutsättning för personalen att lära känna varje barn, följa med barnets utveckling och ta vara på barnets initiativ. På det sättet kan personalen skapa gynnsamma förhållande för barnens lärande och möjlighet till växelverkan med vuxna och andra barn. Som arbetssätt i Raseborg används bl.a. egenvårdarskap och arbete i ändamålsenliga smågrupper.

I småbarnsgrupperna (1-3 år) används egenvårdarmodell vilket innebär att en i personalen har första hands ansvar t.ex. fyra barn. Barnets egenvårdare sköter om barnets inskolning och skapar möjlighet för barnet att knyta an till en trygg vuxen på daghemmet. När barnet har en förtroendefull relation till egenvårdaren stöder egenvårdaren barnet att knyta an till övriga vuxna och barn på daghemmet.

Smågruppsarbete är en arbetsmetod som används inom all småbarnspedagogisk verksamhet i Raseborg. Smågruppsarbete innebär att barngruppen delas in i mindre grupper under dagen, oftast max. 7-8 barn i åldern 3-5 år/ grupp, 4 barn i åldern 1-3 år/ grupp. Storleken på smågrupperna kan ändå variera beroende på aktivitetens art och barnens intressen. Smågrupperna bildas flexibelt utgående från barnens behov och intressen och kan variera beroende på verksamhet. Motivering till indelning och förverkligande av smågrupperna antecknas och utvärderas kontinuerligt i gruppens plan för småbarnspedagogik.

2.3. Mångsidig kompetens

Inom småbarnspedagogiken skapas en grund för barnens mångsidiga kompetens. Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper, färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Målen för mångsidig kompetens löper som en röd tråd genom grunderna för planen för småbarnspedagogik till läroplansgrunderna för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. (se även Läroplan för förskoleundervisningen i Raseborgs stad 2016)

Kompetens	småbarnspedagogik	förskola	åk 1-2
Förmåga att tänka och lära sig	Tänkandet och färdigheten att lära sig utvecklas genom kommunikation och samverkan med andra och omgivningen. Möjlighet att genom lek förundras, utforska och pröva egna idéer och lösningar. Få känna glädje i lärandet, använda fantasi och kreativitet. Ställa frågor och ifrågasätta. Bli medveten om sitt eget lärande och känna igen sina styrkor. Få tilltro till egna förmågor. Öva på ihärdighet och att tåla misslyckanden	Utveckla förmåga att tillägna sig ny kunskap och att styra sitt lärande, våga pröva för hen krävande saker, att ställa frågor och att ifrågasätta. Utveckla minnet och fantasin. Stärka tron och uppleva glädje över sitt eget kunnande. Tänkandet och färdigheten att lära sig utvecklas genom samverkan med andra	Lära sig göra iakttagelser, grunderna i att lära sig lära, uppmuntran till att ställa frågor, få handledning i att uttrycka sin åsikt.
Kulturell och kommunikativ kompetens	Träna förmågan att lyssna, identifiera och förstå olika synsätt och att reflektera över egna värderingar och attityder. Öva på att kommunicera uttrycka sig och förstå andra. Genom att bekanta sig med mångfald av språk, kulturer och åskådningar främja en positiv inställning till dessa. Öva på att lösa konflikter konstruktivt och samarbeta. Handledas till vänlighet och gott uppförande.	Träna förmågan att lyssna, känna igen och förstå olika synsätt. Träna samarbetsförmåga och kommunikation, handledas till vänlighet och gott uppförande. Få bekanta sig med närmiljön och dess kulturella mångfald	Få kunskaper om närmiljön och den kulturella och åskådningsmässiga traditionen, handledas i empati, respekt och uppskattning av andra och träna sociala färdigheter
Vardagskompetens	Stärka färdigheter i att ta hand om sig själva, bli mera självständiga, värna om sin hälsa och trygghet handledas i val som överensstämmer med en hållbar livsstil. stödas i förmåga att hantera känslor, ta hand om sina saker.	Lära sig ta ansvar för sig själv och andra för sina saker och den gemensamma miljön genom att göra val som stämmer överens med en hållbar livsstil och en positiv förhållning till framtiden.	Få handledning i vardagshygien, måltiders och motionens betydelse för hälsan, iaktta sina handlingar och deras konsekvenser, få handledning i att hantera sina känslor i olika situationer, känna till farosituationer på skolvägen och på skolgården och hur man undviker sådana situationer, lära sig respektera och följa skolans ordnings- och trivselregler och förstå att handlingar har konsekvenser.
Multilitteracitet och digitalkompetens	Stödja förmågan att tolka och producera olika slag av meddelanden (skriftliga, verbala, audiovisuella, digitala). tillgång till rik textmiljö, kultur av och för barn. Handledas i att använda digitala verktyg på ett ansvarsfullt sätt observera informations – och kommunikationsteknologins roll i vardagen.	Barnet uppmuntras att undersöka använda och producera olika slags texter eller uttrycksformer (skriftliga, verbala, audiovisuella och digitala) inom grundläggande läsfärdighet, numerisk läskunnighet, bildkunskap och mediekunskap.	Läsa och skriva korta texter, lära sig kombinera information i text och bild i olika läroämnen, lära sig att tolka enkla bilder och känna till vanliga symboler i närmiljön.
Digital kompetens	se rutan ovan.	Bekanta sig med olika IKT-verktyg, tjänster och spel som stöder barnets kommunikationsfärdighet, färdighet att lära sig läs- och skrivfärdigheter	Läsa och skriva korta texter, lära sig kombinera information i text och bild, tolka enkla bilder och känna igen vanliga symboler i närmiljön.
förmåga att delta och påverka	Stödja barnens växande förmåga att delta och påverka, uppmuntra till egna initiativ. Barnen ska vara delaktiga planera, genomföra och utvärdera verksamhet. Utveckla förståelsen av gemensamma regler, överenskommelser och tillit.	Få vara delaktig i planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Lära sig att uppfatta betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och förtroende. Grunden för en demokratisk och hållbar framtid läggs.	Genom elevdelaktighet få insikter i grundläggande demokratiska principer, genom praktisk verksamhet lära sig att uppskatta naturen och allt levande, samt lära sig enkla handlingar i vardagen i enlighet med principen om hållbar utveckling

2.4. Verksamhetsformer och samarbete i Raseborg

I Raseborg har alla barn subjektiv rätt till småbarnspedagogik, vid beviljande av dagvårdsplats placeras barnet i första hand enligt vårdnadshavarnas önskemål.

I Raseborg ordnas småbarnspedagogisk verksamhet på daghem och som familjedagvård på svenska eller finska. Familjedagvården ordnas i familjedagvårdarens hem och som gruppfamiljedagvård. Därutöver ordnas språkbadsgrupper på finska och svenska i en del av stadens daghem. Inom småbarnspedagogiken i Raseborg finns fem ambulerande speciallärare inom småbarnspedagogik och en konsulterande språk- och kulturlärare inom småbarnspedagogik.

I Raseborg håller daghemmen öppet mellan kl. 6:30 och 17:15, öppethållningstiderna kan i någon mån justeras beroende på det lokala behovet. Daghemmen Labyrinten och Mäntykoto har förlängd öppethållning vid på förhand meddelat behov från kl.5:15 till 22:15. Utöver detta erbjuds skiftesvård på nätter och veckoslut vid Rasebo daghem.

Subjektiva rätten till dagvård gäller inte förlängd öppethållning eller skiftesvård, beviljandet baserar sig på vårdnadshavarnas arbets- eller studietider utöver vardagar kl. 6:30 – 17:15. Vårdtiden inom skiftesvården kan fördelas över hela dygnet och under hela veckan. Skiftesvården och förlängd öppethållningstid styrs av lagen om småbarnspedagogik. Målen för planen för småbarnspedagogik gäller även inom den förlängda öppethållningen och skiftesvården. Detta kräver flexibel planering av verksamheten för barnet i syfte att stöda barnets individuella välmående, utveckling och lärande och samtidigt tillgodose familjens behov. Vilket kräver särskilt kunnande och flexibilitet av personalen på daghem med skiftesvård och förlängs öppethållningstid samt ett gott samarbete mellan alla som ansvarar för barnets småbarnspedagogik. Inom skiftesvården sätts särskild vikt vid samarbetet med vårdnadshavarna.

De olika verksamhetsformerna följer den nationella och lokala planen för småbarnspedagogik där fostran, undervisning och vård bildar en helhet som främjar barnets växande, utveckling och lärande. De tre dimensionerna betonas på olika sätt beroende på barnets ålder och de olika verksamhetsformerna av småbarnspedagogik.

Småbarnspedagogik på daghem är den vanligaste formen av småbarnspedagogik, på daghemmen sker verksamheten i grupper, som i de flesta av Raseborgs daghem bildas utgående från barnens ålder eller stödbehov. Barngrupper 0-3 år har maximalt 12 barn, barngrupper 3-6 år har maximalt 24 barn. Av personalen i vård- och fostringsuppgifter på ett daghem ska per 1.1.2030 minst två tredjedelar ha behörighet som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik och av dem ska minst hälften ha behörighet som lärare inom småbarnspedagogik. De övriga i personalen ska minst ha behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogik

Lärare inom småbarnspedagogik har det pedagogiska ansvaret och ett övergripande ansvar för att tillsammans med övrig personal planera, genomföra och utvärdera verksamheten i enlighet med

målen i denna plan. En kunnig personal är en resurs för en kvalitativ småbarnspedagogik där allas kompetens, ansvarsområden, uppgifter och yrkesroller ska tas tillvara på ett ändamålsenligt sätt.

Familjedagvård i hem är småbarnspedagogisk verksamhet som genomförs i en grupp med maximalt fyra barn. Inom familjedagvården i hem deltar främst yngre barn 0-4 år och betoningen ligger på vård men där även fostran och undervisning ingår i den vardagliga verksamheten. Familjedagvårdarna som arbetar i ett hem ansvarar för verksamheten i sin grupp. I gruppfamiljedaghem består barngruppen av åtta barn med två gruppfamiljedagvårdare alternativt tolv barn med tre gruppfamiljedagvårdare. Dagvårdsplaneraren stödjer och handleder familjedagvårdarna när det gäller att planera och genomföra den målinriktade verksamhet.

2.4.1. Samarbete daghem- familjedagvård

Samarbete mellan småbarnspedagogisk verksamhet i familjedagvården och på daghem planeras av daghemsföreståndare och familjedagvårdare. Samarbetsformerna kan se olika ut och vara mera regelbundna eller sporadiska på olika områden i Raseborg. Detta beroende på avstånden mellan familjedagvården och daghemmet. Samarbetet består exempelvis av att: familjedagvårdens barn och personal kommer och leker på daghemmets gård eller inne på daghemmet, familjedagvårdens barn och personal deltar i daghemmens planerade stunder som sång, gymnastik, skapande eller annan verksamhet, familjedagvårdens barn och personal deltar i daghemmens fester. Inför verksamhetsåret bestäms vilket daghem familjedagvårdaren samarbetar med. För varje verksamhetsår fastställs samarbetsformerna av familjedagvårdaren och daghemsföreståndaren. Daghemsföreståndaren och dagvårdsplaneraren är initiativtagare för samarbetet.

2.4.2. Samarbete vid övergångar

Då ett barn börjar i dagvård byter daghem eller dagvårdsform ordnas tillfällen för inskolning tillsammans med vårdnadshavaren. Inför inskolningen gör personalen tillsammans med vårdnadshavaren upp ett schema för hur inskolningen ska genomföras så att den motsvarar barnets behov och gör starten för barnet trygg. Inskolningens längd varierar men är i regel maximalt två veckor.

Då barnet byter grupp inom daghemmet ordnas möjlighet för barnet att bekanta sig med den nya gruppen innan den egentliga förflyttningen sker. Inför byte av grupp ska barnet höras och ges möjlighet att berätta om sina önskemål, oro och synpunkter på verksamheten. Detta görs exempelvis via diskussion eller intervju med den egna personalen.

Barnets individuella plan följer med barnet till den nya gruppen när ett barn på daghem flyttar från en barngrupp till en annan, från ett daghem till ett annat inom Raseborg, från småbarnspedagogiken

till förskolan eller från familjedagvård till daghem eller vice versa. Daghemsföreståndaren ansvarar för att den nya gruppen får barnets individuella plan.

Vid byte av grupp erbjuds vårdnadshavaren möjlighet till överföringssamtal och eller ett nytt startsamtal. Vid behov kan även ett överföringssamtal mellan personalen föras, dock alltid så att vårdnadshavarna informerats om vilka saker som berörs vid samtalet eller så att vårdnadshavarna deltar. Information som överförs om barnet ska endast vara sådan som förbättrar personalens möjlighet att skapa bästa möjliga förutsättningar för barnets välbefinnande och lärande i den nya barngruppen.

2.4.3. Mångprofessionellt samarbete

Det mångprofessionella samarbetet ska utgå från barnets bästa. Med barnrådgivningen, barnskyddet, rådgivning i uppfostrings- och familje frågor och annan socialservice ska man komma överens om samarbetsrutinerna och principerna när ett barns ärende behandlas eller i situationer som kräver myndigheters ingripande. Mångprofessionellt samarbete ska i första hand ordnas med vårdnadshavarens samtycke. Bestämmelserna om sekretess och utbyte av uppgifter ska följas i samarbetet, (se kapitel 1.1.2.).

Sakkunniga inom social- och hälsovården ska på begäran av anordnaren av småbarnspedagogiken delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av barnets stöd om bedömningen av stödbehovet kräver det.

2.4.4. Samarbete med övriga instanser

Daghemmen samarbetar med kommunens övriga enheter såsom bibliotek, kulturbyrå, museet och räddningsväsendet. Tillsammans kan olika aktiviteter ordnas för barnen. Daghemmen kan samarbeta med föreningar verksamma inom daghemmens närområden.

Daghemmen i Raseborg samarbetar med evangelisk-lutherska församlingen, församlingens barnledare besöker daghemmen regelbundet några gånger per termin. Därutöver ordnas besök till påsk- och julkyrka. Syftet med religionsfostran är att erbjuda religionsundervisning för de familjer som så önskar, åskådningsfostran däremot ges av personalen inom småbarnspedagogik och gäller alla barn. För de barn som ej deltar i religionsfostran erbjuds en likvärdig pedagogiskt planerad verksamhet.

För att barnen ska delta i religionsundervisningen behövs skriftligt lov av vårdnadshavarna, färdig blankett för ändamålet finns på daghemmen.

Ifall daghemmet har en föräldraförening utgör den i många sammanhang en ypperlig samarbets- och kontaktlänk mellan småbarnspedagogiken och hemmet. Med syfte att befrämja alla barns välmående, samarbetet mellan vårdnadshavare och personal, och vårdnadshavare sinsemellan.

Föräldraföreningen kan också ta initiativ, eller delta i planering, utvärdering och utveckling av verksamheten.

3. VERKSAMHETSKULTUREN

En verksamhetskultur är ett historiskt och kulturellt format handlingsmönster som utvecklas via socialt samspel. Att utveckla verksamhetskulturen på daghem hör till alla i personalen och förutsätter att var och en i arbetsgemenskapen förbinder sig till gemensamma mål. Enligt lagen om småbarnspedagogik §4 ska man vid planering, anordnande och tillhandahållande av och beslutsfattande om småbarnspedagogik i första hand se till barnets bästa.

Verksamhetskulturen formas av medvetna och omedvetna, och ibland även oavsiktliga faktorer. Alla medlemmar i en gemenskap påverkar verksamhetskulturen och verksamhetskulturen påverkar i sin tur alla medlemmar, oberoende av om de är medvetna om det eller inte.

Personalens sätt att agera och kommunicera överförs som en modell till barnen, som tillägnar sig den småbarnspedagogiska verksamhetens värden, attityder och vanor.

Alla arbetssätt ska stödja barnets utveckling och lärande och kunna motiveras pedagogiskt. En verksamhetskultur som stödjer målen för den småbarnspedagogiska verksamheten skapar gynnsamma förhållanden för barnens utveckling, lärande, delaktighet, trygghet välbefinnande och en hållbar livsstil.

En förutsättning för att värdegrunden och synen på lärande ska förverkligas är att alla i personalen förbinder sig till gemensamma mål och är medvetna om verksamhetskulturens inverkan. Det krävs att personalen skapar en öppen och respektfull dialog om verksamhetskulturen samt har en vilja att utveckla och utvecklas med den. Verksamhetskulturen har en avgörande betydelse för småbarnspedagogikens kvalitet.

Verksamhetskulturen påverkas i hög grad av ledarskapet. Utgångspunkten för ledarskapet inom småbarnspedagogiken är att främja varje barns välbefinnande och lärande. I det pedagogiska ledarskapet ingår att leda, utvärdera och utveckla småbarnspedagogiken på ett målinriktat och systematiskt sätt. Ett gott ledarskap skapar en förtroendefull och öppen kommunikation där alla känner delaktighet och respekt för varandra. Ett gott pedagogiskt ledarskap skapar förutsättning för utvecklandet av verksamhetskulturen.

Den pedagogiska ledaren skapar förutsättningar för goda arbetsförhållanden och förutsättningar för personalen att utveckla och utnyttja sin yrkeskompetens. På daghem ansvarar daghemsföreståndaren för det pedagogiska ledarskapet och inom familjedagvården och gruppfamiljedagvården är det dagvårdsplaneraren som gör det.

3.1. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken ska utvecklas enligt följande principer:

1. Den lärande gemenskapen
2. Gemenskap som uppmuntrar till lek och kommunikation
3. Delaktighet, likabehandling och jämställdhet
4. Välbefinnande, trygghet och en hållbar livsstil
5. Kulturell mångfald och språkmedvetenhet, välbefinnande

1. EN LÄRANDE GEMENSKAP ÄR KÄRNAN I VERKSAMHETSKULTUREN

- Respektfullt och hänsynsfullt beteende
- Barnen och personalen lär sig av varandra och tillsammans
- Det ges utrymme för olika åsikter och känslor
- Det är tillåtet att misslyckas
- Egna styrkor används
- Att göra tillsammans och uppleva delaktighet stärker gemenskapen

Mål och saker att utvärdera

- Personalen skapar möjligheter för barnen att dela med sig av sina tankar, undersöka och prova på nya verksamhetssätt tillsammans med personalen och andra barn
- Verksamheten dokumenteras och utvärderas kontinuerligt

2. GEMENSKAP SOM UPPMUNTRAR TILL LEK OCH KOMMUNIKATION

- Leken får synas och höras
- Bekräftelse av lekens betydelse för barnets välbefinnande och lärande
- Utvecklande av arbetssätt och lärmiljöer som främjar lek och uppmärksammande av faktorer som begränsar lek
- Användning av uppfinningsrikedom uttrycksförmåga, fantasi och kreativitet uppmuntras
- Barnen ges tid, rum och ro att hitta på lekar, experimentera och uppleva
- Personalen deltar, skapar förutsättningar för leken och observerar leken

Mål och saker att utvärdera

- Tillsammans med barnen och vårdnadshavarna utvecklar personalen arbetssätt som främjar leken och lärmiljöer och känner igen faktorer som hämmar leken
- Personalen stödjer barnen i leken och möjliggör att leken kan fortsätta genom att själva delta i leken, skapa förutsättningar för lek och genom att observera leken.

3. DELAKTIGHET, LIKSBEHANDLING OCH JÄMSTÄLLDHET

- Delaktighet börjar med respekt för barnet och barndomen och ett sensitivt bemötande av barnet
- All verksamhet ska främja delaktighet, likabehandling och jämställdhet
- Varje medlem i arbetsgemenskapen är viktig, alla bemöts och behandlas likvärdigt; att alla är lika värda betyder inte att alla är likadana
- Barnens, personalens och vårdnadshavarnas initiativ, åsikter och synpunkter värdesätts
- Barns förståelse för gemenskapen, rättigheter, ansvar och konsekvenser av val utvecklas
- Alla ska bli sedda och hörda på ett positivt sätt
- Attityder gällande likabehandling och jämställdhet diskuteras i arbetsgemenskapen
- Attityder gällande språk, etnicitet, åskådning, handikapp och kön diskuteras
- Medvetenhet om att attityder syns och överförs till barnen i gester, handlingar, tillvägagångssätt, kommunikationssätt, språkbruk och handlingsmönster
- Genom positivt och uppmuntrande samspel stöds utvecklingen av barnets självkännet och självkänsla

Mål och saker att utvärdera

- För barn och vårdnadshavare ordnas regelbundet tillfällen att diskutera om gruppens verksamhet, planering, verkställande och utvärdering
- Personalen känner igen ojämlikt bemötande bland barnen och ingriper finkänsligt och konsekvent
- Personalens agerande är sådant att det stöder barnens självkännet och självkänsla på ett positivt sätt

4. VÄLBEFINNANDE, TRYGGHET OCH EN HÅLLBAR LIVSSTIL

- Hälsosam, trygg och fysiskt aktiv livsstil värdesätts
- Rörelse utomhus och inomhus, långvarigt sittande undviks
- Möjlighet till vila
- Mångsidig, hälsosam och tillräcklig kost
- Stressfri miljö
- Tydligt planerad, flexibel dagsstruktur
- Fysisk, psykisk och social trygghet garanteras
- Mobbning ska kännas igen, förebyggas systematiskt och ingripas i (se Raseborgs mobbningsplan för småbarnspedagogik, konfliktlösning övas
- Enligt lagen om småbarnspedagogik §10 ska barnen skyddas från våld, mobbning och andra former av trakasserier. Personalen ska därför känna igen och agera systematiskt, förebyggande och ingripa vid alla former av konfliktsituationer
- Förebyggande av och uppföljning av olyckor
- Säkerhetsfostran
- Ekologiskt, social, kulturell och ekonomisk livsstil beaktas
- Vardagliga val och aktiviteter avspeglar ett ansvarsfullt förhållningssätt till naturen och omgivningen
- Gemensam användning av redskap och lokaler, måttlighet, sparsamhet, reparera och återvinna saker främjas

Mål och saker att utvärdera

- Varje enhet gör upp en årsklocka för rörelse
- Varje enhet arbetar under verksamhetsåret enligt "Dagisfred"- konceptet
- Personalen är medveten om sin centrala roll i uppövande och stödjande av barnens sociala- och emotionella färdigheter och agerar enligt det.
- För varje barngrupp uppgörs en plan för hållbar utveckling som en del av gruppens plan

5. KULTURELL MÅNGFALD OCH SPRÅKMEDVETENHET

- Kulturell mångfald ses som en resurs
- Rätten till det egna språket, den egna kulturen, religionen och åskådningen är grundläggande rättigheter
- Finländskt kulturarv och nationalspråk tas tillvara och värdesätts
- Personalen förutsätts inhämta kunskaper om andra kulturer och åskådningar och ha förmåga att se saker ur olika perspektiv och sätta sig in i andra människors situation
- Förståelse för språkets centrala betydelse för barnens utveckling, lärande, kommunikation, identitetsskapande och delaktighet i samhället
- Barnen uppmuntras att använda språket mångsidigt i varierande situationer

Mål och saker att utvärdera

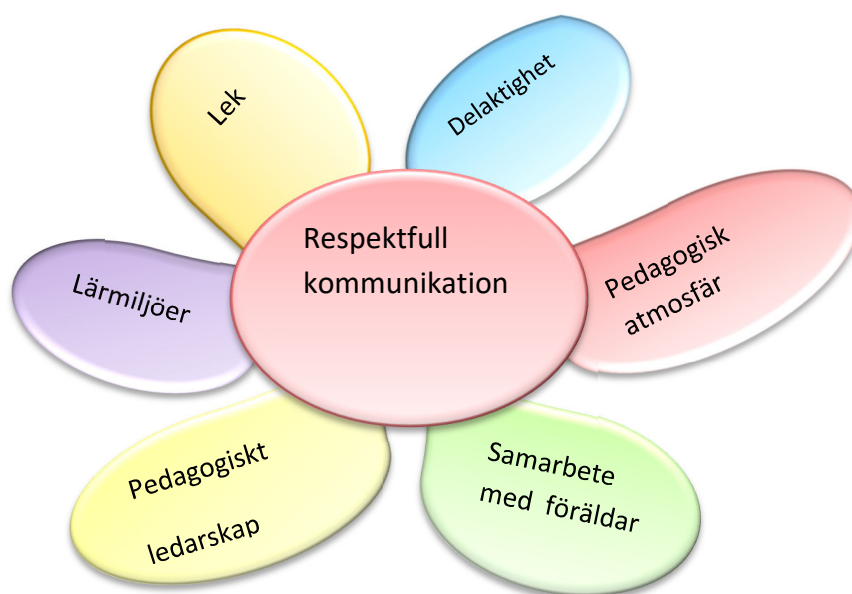
- I Raseborg ses tvåspråkigheten som en resurs och på varje dagvårds enhet och grupper finns inslag av det andra inhemska språket i verksamheten
- Den egna gruppens kulturer, språk och åskådning uppmärksammas
- Medvetenhet om rollen som språkmodell, uppmärksamhet vid eget språkbruk

3.2. En kvalitativ verksamhetskultur inom småbarnspedagogiken i Raseborg

Avgörande för utvecklandet av verksamhetskulturen är en väl fungerande och öppen kommunikation i alla led. Det främjar barnets, vårdnadshavarnas och personalens välbefinnande. Tillräckligt med tid och möjligheter skall reserveras för olika diskussionstillfällen för ledare, personal och föräldrar där man ständigt utvecklar och utvärderar verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken.

Daghemsföreståndaren främjar en verksamhetskultur som präglas av delaktighet genom att skapa strukturer för professionella diskussioner. Föreståndaren uppmuntrar arbetsgemenskapen till att regelbundet utveckla och komma med nytänkande till enhetens och gruppens verksamhetskultur. Föreståndaren stöder utvecklingen av en lärande gemenskap där man utvecklar och delar med sig av sitt kunnande. Målsättningen är att en gemensam verksamhetsidé och målsättning syns i den dagliga verksamheten. Föreståndaren ansvarar för att de gemensamma arbetsätten görs synliga, att de observeras och utvärderas kontinuerligt. Barn och vårdnadshavare är med i utvecklande och utvärdering av verksamhetskulturen.

Tillräckligt med tillfällen i form av personalmöten, föräldramöten, teamdiskussioner, pedagogiska träffar och fortbildning för utvecklande av verksamhetskulturen ska ordnas inom daghemmen och familjedagvården. För att utveckla verksamheten planerar och leder daghemsföreståndaren pedateam bestående av enhetens lärare för småbarnspedagogik 1-2 gånger i månaden. De gruppvisa planerna fungerar som ett av verktygen för kontinuerlig utvärdering och utveckling av verksamhetskulturen. Planen utvärderas kontinuerligt, men minst två gånger under verksamhetsåret och alltid när gruppen får ny personal. Barnets bästa utgör alltid utgångspunkten för allt utvecklingsarbete.

En god pedagogisk atmosfär kännetecknas av personal som är förstående, lyssnande, observanta och svarar på barns känslor och upplevelser. Personalens värme och responsivitet är avgörande för barns utveckling och välmående inom småbarnspedagogiken.

3.3.Mångsidiga lärmiljöer

Inom småbarnspedagogiken är syftet att säkerställa en lärmiljö som är utvecklande, som främjar lärande och som är hälsosam och trygg. Med lärmiljöer avses lokaler, platser, gemenskaper, metoder, redskap och tillbehör som stödjer barnens utveckling, lärande och kommunikation. Begreppet lärmiljö omfattar bland annat den fysiska, psykiska och sociala dimensionen.

Lärmiljöerna ska utvecklas så att de mål som fastställs för småbarnspedagogiken kan uppnås och så att de stödjer barnens sunda självkänsla och utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig. Lärmiljöerna ska utformas och utvecklas så att de är ergonomiska, ekologiska, trivsamma och tillgängliga.

Lärmiljöerna ska planeras och utformas tillsammans med barnen. De ska stödja barnens naturliga nyfikenhet och vilja att lära sig. De ska locka barnen till fysisk aktivitet, till att leka, undersöka samt uppleva och uttrycka konst. Barnen ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och med hela kroppen.

Lärmiljöerna ska erbjuda barnen olika möjligheter till meningsfull sysselsättning, mångsidiga och fartfyllda fysiska aktiviteter, lekar och spel men också till vila samt lugn och ro. Barnens idéer, lekar

samt deras alster och verk ska synas i lärmiljöerna. Personalen ska komma överens med vårdnadshavarna om användningen av barnens egna apparater, leksaker och redskap. Samarbete med andra aktörer och besök på exempelvis bibliotek, museer, kulturarvsplatser, teatrar och vårdnadshavarnas arbetsplatser berikar barnens lärmiljöer. Planeringen av lärmiljöer erbjuder också en naturlig möjlighet till samarbete mellan personalen och vårdnadshavarna.

3.4. Närmiljöer i Raseborg

Den småbarnspedagogiska verksamheten utgår i första hand ifrån barnets närmiljö. Raseborg är rikt på vacker och varierande natur med, hav, insjöar och skog. I Staden finns möjligheter till olika kulturupplevelser runt om i bygden, exempelvis Raseborgs slott, Fiskars och Billnäs bruk. Raseborg är ett geografiskt vidsträckt område med olika slag av lokala närmiljöer. Detta gör att lärmiljöerna inom småbarnspedagogiken varierar beroende på var i Raseborg verksamheten befinner sig. Den omgivande närmiljön ska ingå som en naturlig del i barnets vardag och lärmiljö. På vilket sätt lärmiljöerna ute och inne används för att meningsfullt stöda barnets lärande och delaktighet planeras och utvärderas i de gruppvisa planerna för småbarnspedagogik.

3.5. Hälsosam och hållbar livsstil

Inom småbarnspedagogiken i Raseborg värnas om en förståelse för betydelsen av en hälsosam och hållbar livsstil. En viktig del är att stärka barnens förhållande till naturen, lära barn att bete sig ansvarsfullt i miljön och handleda barnen till att stegvis tillägna sig en hållbar livsstil. Detta verkställs i vardagen genom att exempelvis sortera sopor, reparera söndriga saker, tillreda mat. För varje barngrupp uppgörs en plan för hållbar utveckling.

3.6. Samarbete med vårdnadshavarna inom småbarnspedagogiken i Raseborg

I Raseborg värnas om ett gott samarbete med vårdnadshavare, för barnets och familjens bästa.

Samarbetet börjar genast då familjen beviljats en plats inom småbarnspedagogiken. Familjerna erbjuds möjlighet till start-samtal där kommunikation och lyhördhet för familjens önskemål och behov är det centrala. Målet med startsamtalet är att skapa ett fortsatt samarbete, som bygger på förtroende och ömsesidig respekt. Startsamtalet förs antingen på dagvårdsplatsen eller hemma hos familjen.

Före den egentliga dagvårdstarten ges varje barn möjlighet till inskolning för att garantera en så trygg och bra dagvårdstart som möjligt för det enskilda barnet. Under inskolningen är vårdnadshavarna närvarande på daghemmet eller familje - dagvårdsplatsen. Målet med inskolningen är att barnet successivt i egen takt, med vårdnadshavaren nära till hands bekantar sig med dagvårdsplatsen. Då barnet inlett dagvården är den dagliga diskussionen med vårdnadshavarna ett viktigt inslag i samarbetet.

I samarbetet med vårdnadshavarna ingår diskussioner kring barnets individuella plan. Där man tillsammans diskuterar om barnets styrkor, intresseområden och barnets individuella behov. (se 1.1.3)

Inom småbarnspedagogisk verksamhet i Raseborg följs modellen för fostringssamarbete. Det innebär att pedagoger går in för att medvetet engagera vårdnadshavare att tillsammans stödja barnets fostran, utveckling och lärande. Pedagogerna är aktiva och initiativtagare i samarbetet med vårdnadshavarna. Fostringssamarbete förutsätter lyssnande, dialog, respekt och ömsesidigt förtroende.

Startsamtal

- förs alltid före barnet börjar dagvård
- ifyllandet av blanketten sker på basen av diskussionen med vårdnadshavare
- egen blankett för familjer med invandrarbakgrund/ tolk vid behov
- hembesök kan göras

Inskolning

- minst en vecka före dagvårdstarten
- bekantar sig först med pedagogen och miljön
- bekantar sig sedan med de andra barnen
- mat och vila kommer i slutet av inskolningen

Barnets individuella plan

- barnets styrkor, behov och intresseområden
- ifylles inom 2 månader efter att barnet inlett dagvården
- utvärderas minst 1ggr/ år eller oftare vid behov

Fostringssamarbete

- Startsamtal
- daglig växelverkan
- kontinuerlig diskussion om barnets individuella plan
- föräldramöten
- Pedanet, digital plattform
- Överföringssamtal (se 2.4.2)
- Gemensamma fester
- Ta till tals eventuell oro

Personalen inom småbarnspedagogiken i Raseborg fortbildas inom fostringssamarbete.

Den dagliga kontakten med vårdnadshavarna är av stor betydelse för samarbetet. Det är viktigt att personalen lyssnar, är lyhörd, öppen och ärlig i kommunikationen med vårdnadshavarna. Och att personalen därtill är lyhörda för vårdnadshavarnas initiativ till utveckling av verksamheten. Vårdnadshavarna uppmuntras till deltagande i möten vid övergångssituationer exempelvis då barnet flyttar från familjedagvård till daghem, när barnet byter daghemsgrupp och när barnet börjar förskola och skola.

Möten för vårdnadshavare där målen för småbarnspedagogik och den egna gruppens plan presenteras ordnas oftast en gång per år på hösten. Vårdnadshavarna ska ges möjlighet att tillsammans med personalen utvärdera och delta i utvecklingen av den småbarnspedagogiska verksamheten. Samtal med vårdnadshavarna ordnas i samband med uppgörande av barnets individuella plan och vid uppföljning och utvärdering av den. Pedanet används som informationskanal mellan daghemmet och vårdnadshavarna och som ett verktyg för pedagogisk dokumentation.

4. PRINCIPER FÖR SMÅBARNSPEDAGOGISK VERKSAMHET

Den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken ska präglas av ett helhetsskapande angreppssätt. Målet är att främja barnens lärande och välbefinnande samt mångsidiga kompetens. Barnens spontana verksamhet, personalens och barnens gemensamma idéer till verksamhet och verksamhet som planerats av personalen ska komplettera varandra. Den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken ska genomsyra den helhet som består av fostran, undervisning och vård.

Referensram för den pedagogiska verksamheten:

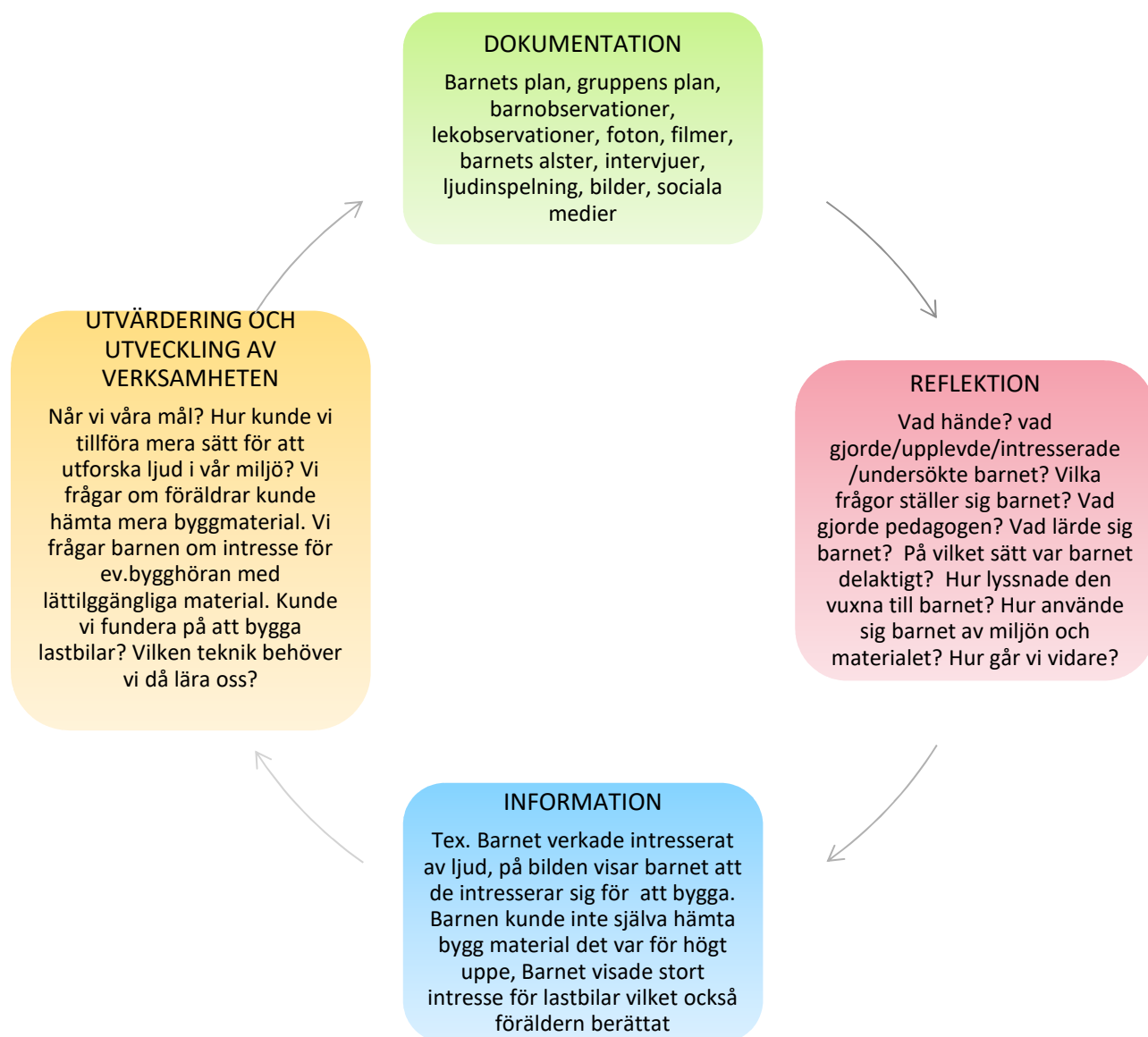

En målinriktad verksamhet utgår från värdegrunden, synen på lärandet, verksamhetskulturen, mångsidiga lärmiljöer, samarbete och arbetsätt. Barnens intressen och behov samt viktiga aspekter som anknyter till barnens uppväxtmiljö ska utgöra utgångspunkter för planeringen av verksamheten. En annan utgångspunkt är de olika lärområdena.

4.1. Pedagogisk dokumentation

Pedagogisk dokumentation används vid planering, genomförande, utvärdering och utveckling av den småbarnspedagogiska verksamheten. Att använda sig av pedagogisk dokumentation är en kontinuerlig process där observationer och dokument används för att skapa förståelse för den pedagogiska verksamheten, för barnets intressen och läroprocesser. Pedagogisk dokumentation synliggör verksamheten och möjliggör att barnen och vårdnadshavarna kan delta i utvärderingen, planeringen och utvecklingen av verksamheten.

Processen vid pedagogisk dokumentation:

Som grund för pedagogisk dokumentation används dokumentation i form av; Barnets individuella plan, gruppens plan, barnets alster, barnobservationer, lek observationer, fotografier, filmer,

ljudinspelning m.m. Dokumentationen blir pedagogisk och fungerar som ett verktyg för synliggörande och utvecklande av verksamheten när pedagogerna reflekterar och tolkar dokumentationen och använder den för att utveckla den småbarnspedagogiska verksamheten.

Syftet med pedagogisk dokumentation är att förverkliga småbarnspedagogisk verksamhet utifrån barnen. Den information och förståelse som dokumentationen bidrar till ska användas för att utveckla den pedagogiska verksamheten. Arbetsätten, lärmiljöerna, verksamhetens mål, metoderna och innehållet ska utgå ifrån barnens intressen och behov.

4.2. Mångsidiga arbetsätt

Småbarnspedagogikens uppdrag och mål samt barnens ålder, behov, förutsättningar och intressen ska styra valet av arbetsätt. Barn lär sig naturligt genom aktiverande arbetsätt som främjar kreativitet och delaktighet. Exempel på detta är spontan och ledd lek, utforskande, skapande, fysisk aktivitet och att uppleva och uttrycka konst. Också informations- och kommunikationsteknik ska utnyttjas i verksamheten. Arbetsätten ska vara mångsidiga och de ska vara både verktyg och föremål för lärandet. Därför är det viktigt att personalen handleder barnen att pröva och använda olika arbetsätt både i mindre och större grupper och självständigt. Barnen ska uppmuntras att fråga och fundera samt att dra slutsatser och lösa problem tillsammans.

Personalen förutsätts ha yrkeskompetens och sensitivitet att uppfatta pedagogiska möjligheter i olika situationer. Det innebär bland annat förmåga att lägga märke till barnens initiativ och känslotillstånd samt att förändra och anpassa sitt agerande enligt det. Yngre barns initiativ är ofta kroppsliga och non-verbala, vilket förutsätter sensitiv närvaro av personalen och en god kännedom om barnen.

Barnen ska delta i planeringen och valet av arbetsätt enligt sina förutsättningar. De ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och hela kroppen och att pröva olika arbetsätt. En variation av arbetsätt ger barn i olika åldrar och barn som lär sig på olika sätt möjlighet att uppleva att de lyckas. Mångsidiga arbetsätt förutsätter mångsidiga lärmiljöer. Personalens och barnens kompetens ska tas till vara då man använder sig av olika arbetsätt och då man tillsammans prövar och utvecklar nya arbetsätt. Leken genomsyrar alla arbetsätt men även leken i sig är viktig för barnet.

4.3. Leken

En verksamhetskultur som uppmuntrar till lek bekräftar lekens betydelse för barnets välbefinnande och lärande. Leken har en central roll inom den småbarnspedagogiska verksamheten i Raseborg. Varje barn har rätt att utgående från sina egna förutsättningar och förmågor leka och delta i gemensam lek. Personalen har medvetenhet om lekens betydelse och skapar förutsättningar för

nödvändigtvis håller sig inom anvisat område. Leken finns med i vardagens olika ledda och spontana aktiviteter ensam eller tillsammans med andra.

Möjligheter till lek, lekmiljöer och lekredskapen och materialens tillgänglighet ska utvärderas och utvecklas tillsammans med barnen och vårdnadshavarna. Barnens förutsättningar för lek och eventuella hinder för lek uppmärksammas och utvärderas kontinuerligt bl.a. i barnens individuella planer och i de gruppvisa planerna. Personalen ska diskutera iakttagelser i anknytning till barnens lekar med vårdnadshavarna. På det sättet kan man främja att leken fortsätter hemma eller i den småbarnspedagogiska verksamheten.

4.4. Lärområden

Lärområdena beskriver den pedagogiska verksamhetens centrala mål och innehåll. Lärområdena styr hur personalen tillsammans med barnen ska planera och genomföra en mångsidig och helhetsskapande pedagogisk verksamhet. Barnen har rätt att få mångsidiga upplevelser inom de olika lärområdena. Lärområdena ska inte genomföras som separata helheter, utan deras teman ska kombineras och anpassas utgående från barnens intressen och kompetens. Lärområdena är indelade i fem helheter:

1. Språkens rika värld
2. Mina många uttrycksformer
3. Jag och vår gemenskap
4. Jag utforskar min omgivning
5. Jag växer, rör på mig och utvecklas.

En helhetsskapande pedagogisk verksamhet gör det möjligt att granska och undersöka olika företeelser och fenomen i ett brett perspektiv. Den centrala utgångspunkten för verksamheten är barnens frågor och intressen. Teman kan till exempel växa fram i samband med lekar, sagor, utflykter eller i spontana kommunikationssituationer mellan barnen och personalen samt i kommunikationen barnen emellan. Det är på personalens ansvar att hitta sätt att synliggöra barnens önskemål, tankar och intresseområden samt att beakta dessa i planeringen och förverkligandet av verksamheten. Det sätt på vilket målen för lärområdena förverkligas varierar beroende på temat, situationen och hur barnen lär sig. Personalen ansvarar för att den pedagogiska verksamheten främjar utvecklingen och lärandet hos barn i olika åldrar.

4.4.1.Språkens rika värld

Tvåspråkigheten i Raseborg ses som en resurs som stöds och utvecklas i alla daghemsgrupper.

1. Språkens rika värld

Uppdrag: Att stödja utvecklingen av barnens språkliga kunskaper och färdigheter samt deras språkliga identiteter. Intresse och nyfikenhet för språk, texter och kulturer stärks.

Allmänna mål:

- stöda barnets kommunikativa färdigheter utgående från barnets utveckling, förutsättningar och förmågor
- stöda barnets språkförståelse
- utveckla barnets muntliga språkfärdighet
- stärka förmågan att anpassa språket i olika situationer
- stöda barnens verbala minne och ordförråd
- öka språklig medvetenhet
- öka intresse för talat och skrivet språk och småningom för läsande och skrivande

Innehåll och metoder/saker att utvärdera:

Personalen

- bemöter barnen sensitivt i såväl verbal som non-verbal kommunikation
- verbaliserar den dagliga verksamheten (t.ex.känslor, föremål, handlingar)
- erbjuder en mångfald av språkliga modeller, använder ett rikt och korrekt språk
- lockar och uppmuntrar till och ger tid för barnens berättelser,förklaringar och diskussioner
- tar del av barnens intressen och upplevelser, lyssnar aktivt, bekräftar och berikar språkligt det barnen berättar
- skapar möjligheter och rutiner som lockar till växelverkan och berättande i små grupper
- dokumenterar barnens alster (berättelser, kommunikation mm.)
- gör barnen bekanta med barnlitteratur, sagor, ramsor, sånglekar
- läser högt för barnen och använder böcker pedagogiskt, språkmedvetet och målinriktat
- gör barnen bekanta med olika visuella, auditiva och audiovisuella meddelanden och texter
- stöder barnen i att utveckla förmågan att skilja på talat och skrivet språk
- uppmuntrar barnen att lekskriva och lekläsa
- använder bilder, föremål och tecken som stöd för kommunikationen samt uppmuntrar barnen att kommunicera på olika sätt.
- fäster uppmärksamhet vid och berikar den språkliga lärmiljön (olika arrangemang för att påverka gruppens ljudmässiga miljö, bilderböckerna lockande framlagda på barnens nivå, lugna läshörnor, bilder och foton som lockar till diskussion, skrivna texter, ord och bokstäver synliga på barnens nivå)

4.4.2. Mina många uttrycksformer

I Raseborg finns ett mångsidigt konst- och kulturutbud som upprätthålls av kommunen, organisationer och föreningar. I samarbete med dessa kan utbudet utnyttjas inom den småbarnspedagogiska verksamheten, t.ex. samarbetet med biblioteket kring kulturstigen.

2. Mina många uttrycksformer

Uppdrag: Att på ett målinriktat sätt stödja utvecklingen av barnens musikaliska, visuella, verbala och kroppsliga uttrycksförmåga och låta barnen bekanta sig med kulturarvet och olika konstarter.

Allmänna mål:

- stärka barnens positiva självbild
- ge utrymme för barnens kreativitet
- se och uppleva konst på ett mångsidigt sätt
- stärka barnens färdigheter att uttrycka sig på olika sätt
- ge barnen musikaliska upplevelser, stärka intresse och förhållande till musik
- utveckla barns förhållande till bildkonst, annan visuell konst och kulturarvet

Innehåll och metoder/saker att utvärdera:

Personalen

- inspirerar barnen till att använda alla sinnen
- stöder barnen i att uttrycka känslor och tankar via olika konstformer
- tar vara på kulturutbudet i närmiljön
- gör barnen bekanta med mångsidiga redskap, material och tekniker
- skapar estetiska och inspirerande lärmiljöer
- uppmuntrar barnen till ett undersökande och forskande angreppssätt
- lyssnar på, upplever och skapar musik tillsammans med barnen, t.ex. genom att sjunga, spela på instrument, röra sig till musik, lyssna på rytmer
- uppmuntrar till musikframföranden
- tolkar, skapar och analyserar bilder och skulpturer tillsammans med barnen, t.ex. genom att handleda i användningen av olika tekniker och deras kombinationer, måla, rita, bygga, modellera
- analyserar tillsammans med barnen konstverk, medieinnehåll, föremål, natur, byggnader
- gör barnen bekanta med hantverkstraditioner, t.ex. genom att bygga, sy, snickra
- gör barnen bekanta med barnlitteratur, ordkonst, teater, drama, dans, lek
- skapar mediepresentationer tillsammans med barnen

4.4.3. Jag och vår gemenskap

Barnen i Raseborg lever i mycket olika miljöer, allt från landsbygdens bysamhällen till städernas kärncentrum. Genom att barnet deltar i småbarnspedagogiken i sin egen näromgivning och blir som aktiv deltagare i verksamheten en del av en egen gemenskap, växer också förståelsen för mångfalden i världen

3. Jag och vår gemenskap

Uppdrag: Att utveckla barnens förmåga att förstå mångfalden i närmiljön och att öva sig att fungera i den. Uppdraget betraktas ur olika perspektiv: etiskt tänkande, åskådning, närmiljöns förflutna, nutid och framtid samt media.

Almänna mål:

- stödja barnens förmåga till etiskt tänkande
- främja ömsesidig respekt och förståelse för olika åskådningar
- leva sig in i historiska händelser och situationer
- lära sig förstå att människor är olika men lika värda
- utveckla barnens färdigheter i käll- och mediekritik
- mediefostran

Innehåll och metoder/att utvärdera:

Personalen

- stöder barnen i att bearbeta och diskutera på olika sätt etiska teman som t.ex.: vänskap, rätt och fel, rättvisa i vardagliga situationer
- skapar tillsammans med barnen gemensamma regler för gruppen
- gör barnen bekanta med de åskådningar och traditioner som är representerade i barngruppen
- diskuterar och undersöker mångfalden i närmiljön, t.ex.: via gäster, besök, evenemang, olika yrken tillsammans med barnen
- planerar och firar årstids- och andra fester tillsammans med barnen
- gör barnen bekanta med den egna familjens historia i samarbete med vårdnadshavare, mor-och farföräldrar
- bekantar sig tillsammans med barnen med olika medier och uppmuntrar barnen att pröva på att producera medieinnehåll, t.ex.: sagor, musik, bildkonst, lek, drama

4.4.4. Jag utforskar min omgivning

I Raseborg fostras barnen till ansvarskännande aktörer i naturen och omgivningen genom små handlingar. Varje barngrupp gör upp sin egen plan för en hållbar utveckling. Intresset för matematisk och naturvetenskaplig problemlösning väcks redan i 1-3 års grupperna .

4. Jag utforskar min omgivning

Uppdrag: Att ge barnen färdigheter att iaktta, strukturera och förstå sin omgivning – matematiskt tänkande, miljö- och teknologifostran

Allmänna mål:

- stödja utvecklingen av barns matematiska tänkande, t.ex. taluppfattning, uppfattning om tid och rum
- stärka en positiv inställning till matematik
- stärka barnens förhållande till naturen, lära barn att bete sig ansvarsfullt i miljön och handleda till att stegvis tillägna sig en hållbar livsstil
- skapa förutsättningar för barnet att komma till insikt om att tekniken är ett resultat av mänsklig aktivitet

Innehåll och metoder/att utvärdera:

Personalen

- hjälper barnen att stifta bekantskap med matematik och dess delområden på ett åskådligt och lekfullt sätt
- uppmuntrar barnen att klassificera, jämföra, rangordna saker, hitta och skapa lagbundenheter
- stöder barnen i att se och räkna upp talföljder med hjälp av rim och ramsor
- ordnar möjligheter för och uppmuntrar barnen att mäta och öva plats- och jämförelsebegrepp med rörelselekar, genom att rita, med hjälp av redskap
- stärker barnens geometriska tänkande genom att bygga, pyssla, modellera
- funderar tillsammans med barnen kring tidsbegrepp genom att iaktta årstider och dygnets tider
- upptäcker och beskriver tillsammans med barnen matematik i vardagliga situationer och i lärmiljöerna
- inspirerar till problemlösning
- lär sig i miljön, om miljön, att agera för miljön tillsammans med barnen genom utflykter, diskussion, undersöka och iaktta naturfenomen, känna igen olika växt- och djurarter
- upptäcker tillsammans med barnen teknik i omgivningen och hitta egna kreativa lösningar genom att bygga med leksaker, material, experiment
- bekantar sig tillsammans med barnen med hur digitala verktyg fungerar
- stärker barnens förhållande till naturen och den byggda miljön
- uppmuntrar barnen att bekanta sig med undersökande och experimenterande arbetssätt
- lär barnen en hållbar livsstil och dess påverkan på miljön

4.4.5. Jag växer, rör på mig och utvecklas

I Raseborg fäster man särskild vikt vid att förverkliga motionsrekommendationerna för barn. I varje daghem uppgörs en årsplan för gymnastik och rörelse. Därtill utses en motionsansvarig vars uppgift är att följa med förverkligandet av årsplanen samt att tillsammans med andra utveckla motionsverksamheten t.ex. genom förslag till anskaffningar och genom samarbete med stadens idrottsverksamhet.

5. Jag växer, rör på mig och utvecklas

Uppdrag: Tillsammans med vårdnadshavarna lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa och välbefinnande och som främjar fysisk aktivitet

Almänna mål:

- Inspirera och möjliggöra för barnen att röra på sig på många olika sätt under alla olika årstider, beakta årstidstypiska rörelseformer
- Regelbunden, barncentrerad mångsidig målinriktad fysisk fostran
- känna glädje över att röra på sig
- i samarbete med vårdnadshavare uppmuntra till rörelse också på fritiden
- matfostran, positivt förhållningssätt till mat, ätande och mångsidiga matvanor
- ett positivt förhållningssätt till hälsosam livsstil
- stödja barnens förmåga att sköta sin hälsa, trygghet och säkerhet
- utveckla barnens grundmotoriska färdigheter, kroppskännedom och kroppskontroll och förmåga att tänka på sin hälsa, trygghet och säkerhet

Innehåll och metoder/att utvärdera:

Personalen

- möjliggör utevistelse under alla årstider, lär ut och uppmuntrar barnen att leka traditionella gårdslekar
- bereder möjlighet för barnen att dagligen fritt röra på sig inne och ute
- garanterar en regelbunden barncentrerad mångsidig, målinriktad fysisk fostran, t.ex.: rörelse- och balansövningar, sago- och musikgymnastik
- fäster uppmärksamhet vid att redskap är trygga
- ser till att redskapen kan användas av barnen
- ordnar utflykter och aktivitet i olika utrymmen och varierande terräng
- förverkligar matfostran i enlighet med de nationella kostrekommendationerna (Terveystä ja iloa ruoasta, 2017)
- stöder barnens färdigheter i att sköta personlig hygien
- diskuterar med barnen om betydelsen av vila, lugn och ro
- lär och handleder barnen kring säkerhet och trygghet i olika lärmiljöer och dagliga aktiviteter
- lär och handleder barnen att röra sig i närtrafiken samt om regler och sätt att röra sig tryggt
- lär barnen be om och söka hjälp
- lär och handleder barnen i att känna igen sina egna, personliga gränser / personlig integritet

4.5. Precisering gällande språk och kultur

Småbarnspedagogiken är en del av ett kulturellt föränderligt och mångfacetterat samhälle. Den kulturella mångfalden ses som en resurs. I samarbete med andra ser man rätten till sitt eget språk, sin kultur, sin tro och sin åskådning som en grundläggande rättighet. Inom småbarnspedagogiken värdesätts och utnyttjas den finländska kulturtraditionen och nationalspråken och den kulturella, språkliga och åskådliga mångfalden inom gruppen och omgivningen. Detta förutsätter att personalen har kunskap om olika kulturer och åskådningar samt förmåga att se och förstå saker ur olika synvinklar och att sätta sig in i andras situation.

De upplevelser, de färdigheter och den kunskap om sitt kulturarv som barnen fått inom småbarnspedagogiken stärker deras förmåga att tillägna sig, utnyttja och förändra kulturen. Exempelvis lekar, matsituationer, fester erbjuder tillfällen att dela upplevelser från olika traditioner och sedvänjor. Personalen läser mångsidig barnlitteratur så att varje barn får möjlighet att känna igen sig i bokens innehåll och personer, vad gäller såväl kön, etnisk bakgrund, religion, samhällsklass, funktionsförmåga som familjekonstellation. Barnen stöds i att skapa ett positivt förhållningssätt till mångfalden i omgivningen. Samtidigt främjas en kulturellt hållbar utveckling där målsättningen är att stärka den kulturella identiteten och öka kännedomen om och respekten för andra kulturer.

En hållbar kultur är en kultur som inte har stannat upp utan som lever och förändras i växelverkan med människor och med omgivningen. I en hållbar kultur godkänns människors olikheter och respekteras vars och ens grundläggande fri- och rättigheter. En kulturellt hållbar utveckling vårdar de regionala särdragen, främjar människors och regioners välmående och möjliggör bevarandet och utvecklingen av olika kulturer.

I en språkmedveten småbarnspedagogik är man medveten om att språken är närvarande hela tiden och överallt. Personalen förstår språkets centrala betydelse för barnens utveckling och lärande, för kommunikation och samarbete samt för identitetsskapande och delaktighet i samhället. Att synliggöra flerspråkigheten stöder barnens utveckling i en mångkulturell värld. Personalen behöver vara medveten om att de fungerar som språkliga modeller för barnen och därmed fästa uppmärksamhet vid sitt eget språkbruk. Personalen uppmuntrar barnen till att använda språk mångsidigt. Barnens språkliga utgångsläge uppmärksammas och de får tid och tillfällen till varierande språkbruk. Barnens egna språk värdesätts och barnen ges möjlighet att använda dem.

Inom småbarnspedagogiken i Raseborg skapar personalen en kommunikationsatmosfär där varje barn tryggt kan uttrycka sina åsikter och där varje individs kultur värdesätts. För att garantera barnens delaktighet bör man försäkra sig om att varje barn får en möjlighet att bli förstörd och att förstå det som sker i runt omkring. Personalen skapar medvetet tillfällen och rutiner som erbjuder möjligheter till dialog, berättande och sagoläsning i mindre grupper. Som stöd för kommunikationen använder personalen gester, ansiktsuttryck, kroppsspråk, föremål, bilder och/eller ritprat.

I Raseborg fungerar SpråKi-nätverket (Språk-Kielet) där målsättningen är att utveckla och stöda ett språk- och kulturmedvetet småbarnspedagogiskt arbete. Som ett arbetsredskap för personalen finns

en elektronisk SpråKi-hemsida där man har samlat material som personalen kan använda som stöd i sitt arbete. SpråKi har sin egen styrgrupp.

I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barn med ett främmande språk som modersmål och flerspråkiga barn få stöd för att utveckla sina språkkunskaper, sina språkliga och kulturella identiteter och sin självkänsla. En del av barnen blir bekanta med den finländska kulturen och det svenska eller finska språket först då barnet börjar i småbarnspedagogiken. Småbarnspedagogiken stödjer barnets integrering i det finländska samhället. Vårdnadshavarna ska få höra om den finländska småbarnspedagogikens mål, innehåll och metoder. Personalen ska diskutera familjens språkmiljö, språkval, flerspråkiga och kulturella identiteter samt utvecklingen och betydelsen av barnets modersmål – ett eller flera – med vårdnadshavarna.

Vid behov används tolk i diskussion med vårdnadshavarna för att garantera ömsesidig förståelse.

4.5.1. Två- och flerspråkighet i Raseborg

Två- och flerspråkigheten ses som en rikedom i Raseborg. Målet är att hos alla barn väcka intresse och en positiv attityd till språk och inläring av dem samt att bekräfta barns språkliga identitet.

Det finns barn i den småbarnspedagogiska verksamheten som har både svenska och finska som hemspråk. Det är av stor betydelse för dessa tvåspråkiga barns språkliga utveckling och identitetsutveckling att båda språken får stöd och att barnen uppmuntras att använda dem.

Inom småbarnspedagogiken värdesätter man områdets tvåspråkighet och de olika språkgruppernas seder och traditioner. Stadens officiella språk, svenska och finska, uppmärksammas i vardagen i småbarnspedagogiken såväl i planeringsskedet som i själva verksamheten, t.ex. genom sång och musik, ramsor och tal. Målsättningen är att väcka alla barns intresse och positiva attityd till de bägge inhemska språken samt att stärka de tvåspråkiga barnens språkliga identitet.

Barn med annat hemspråk, vars svenska/finska inte motsvarar hemspråkets nivå, får inom småbarnspedagogiken i Raseborg undervisning i svenska/finska som andra språk. Undervisningen är målinriktad och baserar sig på regelbunden observation och utvärdering av varje barns språkliga färdigheter. Vid utvärderingen av de språkliga färdigheterna används gemensamt överenskomna metoder, såsom exempelvis observation och dokumentation av barnets språkliga färdigheter i olika situationer i vardagen. Med hjälp av mångsidiga kommunikationssituationer och lärmiljöer ska barnen ges möjlighet att använda och tillägna sig svenska eller finska som andraspråk. Ett konkret språk och ett uttrycksförråd som används i vardagen ska vara utgångspunkten för att tillägna sig svenska eller finska. Förmågan att förstå och förmågan att producera språk ska knytas samman. På detta sätt lär sig barnet att göra iakttagelser och uttrycka sina tankar, känslor och åsikter på ett eget och för situationen lämpligt sätt.

Läraren inom småbarnspedagogik ansvarar för planeringen, förverkligandet, utvärderingen och den pedagogiska dokumentationen av S2-undervisningen i sin grupp. Läraren ansvarar också för samarbetet med vårdnadshavarna. Hela personalen deltar i förverkligandet av en språk- och kulturmedveten småbarnspedagogik samt i förverkligandet av S2-undervisningen.

Personalen är medveten om modersmålets betydelse för barnets utveckling och lärande och stöder föräldrarna i deras uppgift att lära ut och stöda hemspråket. Språkutvecklingen gällande barnets hemspråk diskuteras tillsammans med föräldrarna då barnets individuella plan för småbarnspedagogik görs upp och utvärderas. Ansvar för att upprätthålla och utveckla barnets modersmål och kultur ligger i första hand hos vårdnadshavarna. I barnets individuella plan för småbarnspedagogik antecknas de pedagogiska mål och metoder man med vårdnadshavarna kommit överens om för undervisningen i svenska/finska som andra språk.

I gruppens plan antecknas de pedagogiska målen och metoderna för barnens språkfostran. Då småbarnspedagogikens lärmiljöer planeras beaktas alla barns språk och kultur. I planeringen beaktas bl.a. barnens vårdnadshavare, personal som pratar samma språk, bibliotekstjänster och informations- och kommunikationsteknik. Barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund och färdigheter ses som någonting som på ett positivt sätt berikar gemenskapen. I en språk- och kulturmedveten småbarnspedagogik knyts språk, kulturer och åskådningar ihop till en del av den småbarnspedagogiska verksamhetens helhet.

Inom småbarnspedagogiken i Raseborg arbetar en språk- och kulturlärare som både handleder och konsulterar personalen kring ärenden angående barn med flera hemspråk och kulturer samt deltar vid behov i ledd verksamhet med barnen.

4.6. Språkbad

I Raseborgs stad ordnas språkbad på finska och svenska i en del av stadens daghem. Språkbadet inleds vid 3-4 års ålder och pågår tills barnet börjar förskolan på kommande skolspråk. Språkbadsdaghemets förskola erbjuder de barn som gått i språkbadet en veckotimme i språkbadsspråket under förskoleåret.

5.STÖD FÖR BARNETS UTVECKLING OCH LÄRANDE

Stöd för utveckling och lärande är en del av verksamheten inom småbarnspedagogiken och riktar sig till alla de barn som är i behov av stöd. Inom småbarnspedagogiken ska man identifiera barnets behov av stöd och ordna det på ett ändamålsenligt sätt då behov av stöd uppstår. Genom tillräckligt tidigt och rätt riktat stöd kan man främja barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Samtidigt kan man förebygga problem och förhindra att problemen växer och blir allt mer komplexa. Småbarnspedagogiken ska genomföras enligt principen om inkludering.

Stödet ska ordnas utgående från barnets styrkor och behov av stöd för utveckling och lärande. Stödet av växande och lärande innebär att ordna verksamheten så att den beaktar förutsättningar, behov, förmågor och intressen både hos enskilda barn och hos hela barngruppen. Varje barn ska ha möjlighet att utgående från sina egna förutsättningar få uppleva framgång i lärandet, utvecklas som en lärande individ och växa och bildas som människa. Utveckling och lärande ses som en fortlöpande process där tidigare inlärd kunskap ligger till grund för ny kunskap. Delaktighet, uppmuntran, känsla av att lyckas, stöd och stimulans främjar lärandet och barnets trivsel.

Målen med stödet nås bäst när alla parter deltar i samarbetet. Barnets behov av stöd, förverkligande av stöd och utvärdering av stöd sker i samråd med barnet och barnets föräldrar/vårdnadshavare. Med hänsyn till barnets bästa ska barnet inom den småbarnspedagogiska verksamheten få det stöd barnet behöver för sin utveckling och sitt lärande, även om vårdnadshavaren inte förbinder sig att samarbeta.²

Inom småbarnspedagogiken ska barnets utveckling och lärande stödjas på ett sätt som motsvarar barnets behov. För barnet är det viktigt att stödet ges kontinuerligt och konsekvent under tiden i småbarnspedagogiken och då barnet börjar i förskoleundervisningen. Inom Raseborgs småbarnspedagogik används modell för trestegsstöd.

5.1.Trestegsstöd

Stöd för barnets växande och lärande inom småbarnspedagogiken i Raseborg anordnas enligt trestegsmodell som allmänt, intensifierat eller särskilt stöd. Rätt stödform fastställs beroende på stödbehovets art och omfattning. För att kunna upptäcka stödbehovet ska barnets möjlighet till utveckling och inläring utvärderas kontinuerligt i den dagliga verksamheten. Barnets möjligheter till utveckling och inläring följs upp i samarbete med barnet och vårdnadshavarna och dokumenteras i barnets plan. Vid behov planeras och förverkligas stödet som ett mångprofessionellt

---

² Lag om småbarnspedagogik 3, 4, 40 och 41 §

samarbete. Uppmärksamhet fästs vid att i ett tidigt skede känna igen möjliga hinder eller svårigheter för barnets växande och lärande.

Det stöd som barnet får ska vara flexibelt, långsiktigt planerat och ska ändra enligt barnets behov. För att trygga barnets utveckling och inläring är det viktigt att stödet ges i rätt tid och på rätt nivå så länge som barnet har behov av stödet. Vid förverkligandet av de olika stödformerna rör man sig endast från en nivå till en annan: från allmänt stöd till intensifierat stöd, från intensifierat stöd till särskilt stöd och vice versa.

Barnet kan behöva endast lite stöd under en kort tid. Då kan det räcka med enskilda stödformer eller arrangemang för att påverka situationen så snabbt och på ett så tidigt stadium som möjligt. För att stödja barnets utveckling, lärande och välbefinnande ska man kontinuerligt observera, dokumentera och bedöma barnets behov av stöd och hur stödåtgärderna inverkar och räcker till. Den första åtgärden är att granska arbetssätten och lärmiljöerna och hur de lämpar sig för barnet. Utifrån granskningen görs en bedömning av om en ändring av arbetssätten och lärmiljöerna kunde leda till bättre pedagogiska lösningar för barnet. Bedömningen och planeringen av stödet baserar sig på en tillräckligt mångprofessionell sakkunskap.

Uppgifter som gäller ett barns behov av stöd, stödåtgärder och uppgifter om genomförandet av dem eller bedömningar av barnets personliga egenskaper är sekretessbelagda. Barnets individuella plan för småbarnspedagogik är sekretessbelagd. Trots sekretessbestämmelserna har en anordnare eller tillhandahållare av småbarnspedagogisk verksamhet rätt att avgiftsfritt få sådana uppgifter som är nödvändiga för att ordna och tillhandahålla småbarnspedagogik för ett barn från barnets vårdnadshavare, myndigheter inom utbildningssektorn, myndigheter inom social- och hälsovården, andra som tillhandahåller tjänster inom småbarnspedagogik, socialvård och hälso- och sjukvård samt yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården.

De personer som ansvarar för barnets småbarnspedagogik och de personer som deltar i utvärderingen av stödbehovet, stödåtgärderna eller deras genomförande har trots sekretessbestämmelserna rätt att av varandra få och att till varandra och till dem som ordnar eller tillhandahåller småbarnspedagogik lämna sådana uppgifter om barnet som är nödvändiga för att anordna och tillhandahålla småbarnspedagogik och för att utvärdera stödet.³

5.1.1. Differentiering av verksamheten

Differentiering av verksamheten ingår i alla stödformer och är alltid det första personalen ser över när tecken på stödbehov hos ett barn uppkommer. Differentiering innebär att personalen ordnar verksamheten utgående från det enskilda barnets och gruppens behov. Detta innebär att man beaktar barnets individuella sätt att lära sig, motivation, utveckling, emotionella behov och

---

³ Lag om småbarnspedagogik, 40-42 §

intressen. Genom att differentiera verksamheten ges barnet lämpliga utmaningar och erfarenheter av att lyckas och möjlighet att utvecklas och lära sig utgående från sina egna styrkor. När verksamheten differentierats och barnet ännu efter två- fyra veckor behöver mera stöd, diskuteras barnets stödbehov med vårdnadshavarna och barnet ges vid behov allmänt stöd.

EXEMPEL PÅ DIFFERENTIERING AV VERKSAMHETEN:

- Att verksamhet utgår från barnets intressen, behov och styrkor
- Att barnets olika sätt att lära sig och uttrycka sig tas i beaktande ex. auditiva, kinestetiska, syn, rörelse
- Att verksamhetens art varierar: sittande, rörelse, lek
- Att smågruppsindelningens sammansättning förändras vid behov
- Att samspelet mellan vuxna och barn är välfungerande.
Att utvärdera: När och hur lyssnar den vuxna på barnets åsikter och synpunkter?
- Att de dagliga rutinerna stöder barnet ex. tillräckligt med tid för övergångar, rutiner och verksamhet
- Att barnets delaktighet möjliggörs.
Att utvärdera: hur ges barn möjlighet att påverka sin egen vardag? Kan barnet välja mellan sätt att genomföra rutiner och verksamhet?
- Kompisrelationer och grupptillhörighet främjas i vardagen
Att utvärdera: Hur skapas förutsättning för välfungerande relationer?
- Den pedagogiska miljön.
Att utvärdera: ljudnivå, akustiken, röstanvändning, utnyttjande av utrymmen för att exempelvis minska på köer, användning av stödtecken, användning av bilder i miljön, tillgängligt mångsidigt material/hjälpmedel

5.1.2. Allmänt stöd

Det allmänna stödet baserar sig på barnets rätt att få handledning och stöd för växande och lärande utgående från sina egna förutsättningar. Fungerande daglig struktur och rutiner skapar ramarna för verksamheten. Konsultation av ambulerande speciallärare smågruppsverksamhet och differentiering är centrala stödåtgärder inom det allmänna stödet. En positiv atmosfär där både barnen och personalen visar varandra hänsyn är viktiga.

Barn med annat modersmål vars svenska eller finska inte motsvarar modersmålsnivå erbjuds stöd för språkinläring inom det allmänna stödet. Svaga kunskaper i svenska eller finska utgör inte i sig tillräcklig grund för intensifierat stöd, utan erbjuds barnet vid behov.

I barnets plan för småbarnspedagogik antecknas plan för genomförandet av stödet. Barnets framsteg och eventuella behov av intensifierat och särskilt stöd följs upp regelbundet.

Det allmänna stödet utvärderas inom två månader från att stödet antecknats i barnets plan. Vid utvärdering avgörs ifall barnets stöd avslutas, om allmänna stöder fortsätter eller ifall barnet behöver mera stöd och överförs till intensifierat stöd. Inför övergång till intensifierat stöd görs en utvärdering av tidigare stöd och en pedagogisk plan som antecknas i barnets plan.

5.1.3. Intensifierat stöd

Då allmänt stöd är prövat och visat sig att inte stöda barnet tillräckligt för att tillgodogöra barnets växande och lärande, eller då barnet behöver regelbundet stöd eller flera former av stöd samtidigt ska barnet ges intensifierat stöd. Det intensifierade stödet är ett planerat, regelbundet och mera långsiktigt stöd än det allmänna stödet. Det intensifierade stödet planeras alltid individuellt för det enskilda barnet och innefattar specialpedagogiska metoder. Avsikten med det intensifierade stödet är att förebygga att barnets behov av stöd växer eller blir mångfasetterade. Kvaliteten och kvantiteten av stödet ska ordnas så att det motsvarar barnets utvecklingsnivå och individuella behov. Det intensifierade stödet planeras, genomförs och följs upp i samarbete med barnet, vårdnadshavare, personal, ambulerande lärare inom småbarnspedagogik och vid behov även i samarbete med andra sakkunniga. Det intensifierade stödet utvärderas regelbundet.

5.1.4. Särskilt stöd

Särskilt stöd ges då målen för tillväxt, utveckling och lärande inte nås trots andra former av stöd. Syftet med det särskilda stödet är att ge barnet ett övergripande och systematiskt stöd så att hen har likvärdiga möjligheter till växande och lärande enligt egna förutsättningar tillsammans med sina jämnåriga. Till särskilt stöd hör i första hand barn med gravt handikapp, svår sjukdom, gravt försenad

utveckling eller då behovet av stöd anknyter till den socioemotionella utvecklingen. Vid särskilt stöd har barnet utlåtande eller planer från mångprofessionella samarbetsparter. Stödet utvärderas regelbundet.

5.2. Tillvägagångssätt och ansvar i arbetet med barn i behov av stöd

När det uppkommer tecken på behov av stöd hos ett barn ses verksamheten över och differentieras. Situationen följs upp inom två till fyra veckor. Ifall barnets stödbehov kvarstår förs diskussion med vårdnadshavarna gällande sätt att stöda barnet och barnet får vid behov allmänt stöd. Stödmaterial för trestegsstöd kan användas.

1. Allmänt stöd

- Diskussion kring barnets stödbehov förs med vårdnadshavare
- Diskussion med speciallärare förs vid behov
- Plan för allmänt stöd uppgörs i samråd med vårdnadshavarna och antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik
- Barnets stödform antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik
- Efter att stödformen antecknats i barnets plan utvärderas stödet inom två månader, därefter utvärderas stödet regelbundet och avslutas ifall barnets stödbehov upphör

2. Intensifierat stöd

- Då allmänt stöd är otillräckligt görs en utvärdering av stödet och en pedagogisk bedömning
- Plan för intensifierat stöd uppgörs i samråd med vårdnadshavarna och plan för stödet antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik
- Även andra mångprofessionella samarbetsparter kan delta vid behov
- Barnets stödform antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik
- Stödet utvärderas regelbundet och avslutas ifall barnets stödbehov upphör

3. Särskilt stöd

- Till särskilt stöd hör i första hand barn med gravt handikapp, svår sjukdom, gravt försenad utveckling eller då behovet av stöd anknyter till den socioemotionella utvecklingen.
- Vid särskilt stöd har barnet utlåtande eller planer från mångprofessionella samarbetsparter
- Inför överföring till särskilt stöd kontaktas mångprofessionell samarbetspart som samarbetat med barnet
- Barnets stödform antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik

- Stödet utvärderas regelbundet

Vid alla stödnivåer ingår vid behov samarbete med övriga mångprofessionella samarbetsparter. Sakkunniga inom social- och hälsovården ska vid behov delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av barnets stöd. På begäran av anordnaren av småbarnspedagogiken ska de delta i bedömningen om bedömningen av stödbehovet kräver det.⁴

Barnets behov av stöd utvärderas alltid på nytt när barnet börjar i förskolan.

5.3.Uppgifter och ansvar i arbetet med barn i behov av stöd

5.3.1. Daghemsföreståndare

- Huvudansvarig för den pedagogiska verksamheten och för trestegsstödsmodellens verkställande i verksamheten
- Ansvarar för att assistenterna får information om sina arbetsuppgifter samt för uppföljning av assistentresursen (enligt blankett för ändamålet)

5.3.2.Ambulerande speciallärare inom småbarnspedagogik

- Konsulterar och handleder personalen inom småbarnspedagogik
- Handleder assistenter i samråd med lärare inom småbarnspedagogik
- Fungerar som sakkunnig i specialpedagogiska ärenden, bistår med råd och anskaffning av hjälpmedel och material
- Observerar det enskilda barnet och barngruppen
- Deltar vid behov i uppgörande och utvärdering av barns planer för småbarnspedagogik
- Träffar enskilda barn och arbetar med dem enligt barnets behov och plan

5.3.3 Språk- och kulturlärare inom småbarnspedagogik

- Konsulterar och handleder personalen gällande språkinläring för barn/ barngrupper
- Fungerar som sakkunnig ärenden gällande språk- och kultur, bistår med råd och anskaffning av hjälpmedel och material
- Observerar det enskilda barnet och barngruppen
- Deltar vid behov i uppgörande och utvärdering av barns planer för småbarnspedagogik

---

⁴ Lag om småbarnspedagogik 23 §

5.3.4. Lärare inom småbarnspedagogik

- Huvudansvarig för uppgörande och utvärdering av barnets plan och barnets stöd inom småbarnspedagogiken
- Huvudansvarig för uppgörande av pedagogisk bedömning för barn inför behov av intensifierat stöd
- Huvudansvarig för den pedagogiska verksamheten i barngruppen och att det planerade stödet verkställs och utvärderas
- Samarbetar regelbundet med vårdnadshavarna kring stödåtgärder i den vardagliga verksamheten
- Följer målmedvetet med barnens utveckling i gruppen med syfte att tidigt upptäcka barn i behov av stöd
- Ansvarar för samarbetet med terapeuter och nätverk kring barn
- Har huvudansvar för pedagogisk utvärdering för särskilt stöd

5.3.5. Barnskötare inom småbarnspedagogik

- Följer och verkställer målmedvetet barnens planer för småbarnspedagogik i den dagliga verksamheten
- Använder sig av överenskomna metoder och hjälpmedel för att verkställa barnets behov av stöd i den dagliga verksamheten
- Samarbetar regelbundet med vårdnadshavarna kring stödåtgärder i den vardagliga verksamheten
- Följer målmedvetet med barnens utveckling i gruppen med syfte att tidigt upptäcka barn i behov av stöd

5.3.6. Assistenterna inom småbarnspedagogiken

- Deltar i uppgörandet, genomförandet och utvärdering av innehållet i barnets/barnens planer för småbarnspedagogik i samarbete med den övriga personalen
- Använder sig av överenskomna metoder och hjälpmedel för att verkställa barnets behov av stöd i den dagliga verksamheten
- Samarbetar regelbundet med vårdnadshavarna kring stödåtgärder i den vardagliga verksamheten
- Följer målmedvetet med barnets/barnens utveckling i gruppen

5.3.7. Dagvårdsplanerare (familjedagvård)

- Huvudansvarig för den pedagogiska verksamheten inom familjedagvården
- Ansvarar för kontakt till ambulerande speciallärare vid misstanke om stödbehov hos barn

- Ansvarar för att de planerade stödåtgärderna verkställs och utvärderas kontinuerligt
- Ansvarar för att planen för stöd antecknas och utvärderas i barnets plan för småbarnspedagogik
- Ansvarar för att inleda eventuell omplacering till daghem ifall barnets stödbehov så kräver

5.3.8. Familjedagvårdare

- Huvudansvarig för den pedagogiska verksamheten i barngruppen och att det planerade stödet verkställs och utvärderas
- Samarbetar regelbundet med vårdnadshavarna kring stödåtgärder i den vardagliga verksamheten
- Följer målmedvetet med barnens utveckling i gruppen med syfte att tidigt upptäcka barn i behov av stöd
- Ansvarar för att vid misstanke om stödbehov hos barn kontakta dagvårdsplaneraren och ambulera speciallärare
- Barn i behov av intensifierat stöd omplaceras i regel till småbarnspedagogisk verksamhet på daghem

5.4. Samarbete med barnet, vårdnadshavare och andra sakkunniga i samband med stöd

Samarbete med barnet och vårdnadshavare är viktigt inom småbarnspedagogiken och särskilt viktigt blir samarbetet då barnet har behov av stöd. Målen med stödet uppnås bäst när alla parter deltar i samarbetet. Vårdnadshavaren kontaktas genast om det framgår att ett barn har utmaningar i anslutning till sin utveckling eller sitt lärande eller om personalen känner oro för barnets välbefinnande. Vårdnadshavarna ska ges information om hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut, samt om sekretess relaterade frågor. Med hänsyn till barnets bästa ska barnet inom den småbarnspedagogiska verksamheten få det stöd barnet behöver för sin utveckling och sitt lärande, även om vårdnadshavaren inte förbinder sig att samarbeta.

Det mångprofessionella samarbetet ska utgå från barnets bästa. Samarbetsparter kan vara t.ex. barnrådgivning, rådgivning och stöd i uppfostrings- och familje frågor via familjecentret i Raseborg. Mångprofessionellt samarbete ska i första hand ordnas med vårdnadshavarnas samtycke men finns oro för ett barn är personalen skyldig att göra ett kontakttagande/barnskyddsanmälan till familjecentret. Från familjecentret kanaliseras stöd till barnet och eller familjen.

Småbarnspedagogisk verksamhet ordnas också inom den specialiserade sjukvården. Genom samarbete mellan småbarnspedagogiska tjänster och sjukhuset eller inrättningen i fråga ska kontinuiteten i småbarnspedagogiken säkerställas med hänsyn till barnets hälsa och kondition. Det är särskilt viktigt att barnet kan bibehålla trygga mänskliga relationer.

Svårt handikappade och sjuka barn kan behöva förlängd läroplikt. Beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan läroplikten börjar. Barnets vårdnadshavare informeras i god tid av speciallärare inom småbarnspedagogik om hur den förlängda läroplikten ordnas i praktiken. I förskoleundervisningens läroplan föreskrivs om beslut i anknytning till förlängd läroplikt och olika alternativ att ordna förlängd läroplikt.

5.5. Arrangemang kring stödet inom småbarnspedagogiken

Handbok för trestegsstöd och stödmaterial för trestegsstöd kan tillämpas vid arbetet med stödformer för barn inom småbarnspedagogiken. Vid anskaffning av hjälpmedel konsulteras speciallärare inom småbarnspedagogik, språkliga tolkningstjänster koordineras av språk- och kulturlärare inom småbarnspedagogik. Stödformerna Inom Raseborgs småbarnspedagogik koordineras av en arbetsgrupp för stödet inom småbarnspedagogiken.

Om personal, speciallärare/ språk- och kulturläraren eller föreståndare känner oro för den dagliga verksamheten kan de initiera användning av modellen för ingripande och pedagogisk handledning. Handledningen görs upp i samarbete med daghemsföreståndaren, specialläraren/ språk- och kulturläraren och personalgruppen. För uppföljning av modellen ansvarar daghemsföreståndaren/ dagvårdsplaneraren.

5.5.1. Arbetsgrupp för stödet inom småbarnspedagogiken

Specialdagvårdens arbetsgrupp består av chefen för småbarnspedagogik, två daghemsföreståndare och fem speciallärare inom småbarnspedagogik. Gruppen samlas regelbundet varannan månad och som sammankallare fungerar chefen för småbarnspedagogik.

Samarbetsgruppens uppgifter är:

- Att behandla och koordinera assistentärenden inom stadens småbarnspedagogik
- Att komma med förslag på alternativa stödformer för barngrupperna
- Att garantera ett jämlikt förfarande vid fördelning av assistentresursen
- Att utveckla trestegsstödet inom småbarnspedagogik

Ärenden kring stödbehov i daghemsgrupper förs till samarbetsgruppens kännedom av speciallärarna inom småbarnspedagogik i samråd med föreståndaren. Speciallärarna är också de som informerar daghemsföreståndare om samarbetsgruppens beslut.

5.5.2 Pedagogiskt ingripande och handledning

Modellen för pedagogiskt ingripande och handledning används vid situationer då någon part; personal, speciallärare/ språk- och kulturläraren eller daghemsföreståndaren känner oro för den dagliga verksamheten i en barngrupp. Gruppens behov av stöd kartläggs och dokumenteras varefter en plan för att utveckla och utvärdera verksamheten uppgörs. Syftet är att hjälpa teamet att utveckla den pedagogiska verksamheten så att den överensstämmer med målsättningarna i planen för småbarnspedagogik och stöder barnets utveckling och lärande. Planen görs skriftligt och utvärderingen planeras in regelbundet. Daghemsföreståndaren ansvarar för processen och uppföljningen av handledningen medan läraren inom småbarnspedagogik ansvarar för verkställande av den gjorda planen.

6. UTVECKLING OCH UTVÄRDERING AV VERKSAMHETEN

Utvärderingen ska sporra till förbättring av verksamhetens kvalitet. Det primära målet med utvärderingen är att uppmuntra till att utveckla, till att utvecklas och till att försöka sitt bästa.

Anordnaren av småbarnspedagogik ska enligt lag om småbarnspedagogik utvärdera sin verksamhet samt delta i utomstående utvärdering av sin verksamhet. Utvärderingen av verksamheten ska genomföras på eget initiativ, systematiskt och regelbundet. Syftet med utvärderingen är att ta fram utvärderingsinformation om de småbarnspedagogiska tjänsterna i kommunen. På basen av utvärderingsinformationen utvecklas och förändras verksamheten, servicesystemet och servicenätverket för att kontinuerligt förbättra verksamheten.

Utvärderingen inom småbarnspedagogiken skiljer sig i vissa avseenden från utvärderingarna inom övriga utbildningssektorer. I utvärderingen bör man beakta särdragen hos det pedagogiska arbetet bland små barn: de lagar och dokument som styr småbarnspedagogiken fastställer inte mål för barnets lärande eller kunnande utan fokuserar på att styra småbarnspedagogiken så att barnen får stöd för sitt lärande, sin utveckling och sitt välbefinnande. Utvärderingen gäller personalens verksamhet. Utvärderingen lägger således vikt vid ett reflekterande arbetsgrepp och kritisk granskning av sin egen verksamhet. Man kan alltså betrakta utvärderingen av småbarnspedagogiken som ett verktyg för helhetsmässig utveckling och styrning av pedagogiken.⁵

Självvärderingen är en del av den kvalitetsledning som anordnarna och de privata serviceproducenterna av småbarnspedagogik ska bedriva, det vill säga den är en del av ledningssystemet och ett ledningsverktyg. Självvärderingen är en form av utvärdering genom vilken man tar fram information om verksamheten, verksamhetskulturen och de rådande värderingarna, främst för internt bruk inom organisationen för småbarnspedagogik.

6.1. Utvärderingen på lokal nivå

På lokal nivå utvärderas organiseringen av småbarnspedagogiken, de lokala planerna och genomförande av dem.

På lokal nivå genomförs utvärderingen genom att anordnarna och de privata serviceproducenterna samlar in och tar fram information om sina tjänster, behandlar utvärderingsinformationen, drar slutsatser utifrån informationen och till slut utvecklar och förändrar verksamheten. Syftet med detta

---

⁵ Grunder och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet, NCU s.27

är att utveckla verksamheten, servicesystemet, tjänsterna som helhet och servicenätverket för att säkerställa att verksamheten kontinuerligt förbättras.

I juni sammanställs verksamhetsårets utvärdering: föreståndarna sammanställer en helhetsbedömning enligt gemensamma riktlinjer, gruppernas utvärdering, föräldrars enkät, personalenkät, enkät gällande barnets början i dagvård.

Vårdnadshavarna och personalen erbjuds möjlighet att delta i en elektronisk utvärdering av småbarnspedagogiken inom mars månad.

6.2. Utvärderingen på den pedagogiska verksamhetens nivå

Med den pedagogiska verksamhetens nivå avses den småbarnspedagogik som genomförs i barngrupperna i alla verksamhetsformer. På den pedagogiska verksamhetens nivå ligger utvärderingens fokus på personalens verksamhet och den kvalitet på småbarnspedagogiken som barnet möter.

Med pedagogik inom småbarnspedagogiken avses en planmässig och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård och som kommer till uttryck i samspelet mellan personalen och barnen, i enhetens verksamhetskultur, i lärmiljöerna och i personalens professionella arbetsmetoder.

På den pedagogiska verksamhetens nivå genomförs utvärderingen huvudsakligen som självvärdering. Ett av syftena med självvärderingen är att hjälpa personalen att granska sin egen pedagogiska verksamhet utifrån de mål som styr småbarnspedagogiken

Målinriktad självvärdering kräver ett reflekterande arbetssätt, det vill säga förmåga att bli medveten om sitt eget sätt att arbeta och om utvecklingen av det. Detta innebär att personalen måste kunna motivera alla sina arbetsmetoder pedagogiskt och om nödvändigt göra förändringar i sitt arbete.

Pedagogiskt ledarskap är en förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen. Det pedagogiska ledarskapet innebär att leda, utvärdera och utveckla småbarnspedagogiken på ett målinriktat och systematiskt sätt. På den pedagogiska verksamhetens nivå ansvarar daghemsföreståndaren för att värderingarna och målen i de styrande dokumenten förverkligas i form av pedagogiska tillvägagångssätt. Detta kräver att pedagogiken ska ledas och att goda arbetsförhållanden ska skapas

och upprätthållas, att personalens yrkeskompetens och utbildning ska utnyttjas och att verksamheten ska organiseras på ett helhetsmässigt sätt.⁶

Personalens arbetsvälmående utvärderas genom Raseborgs stads personalenkät en gång i året. Resultaten används för att förbättra och utveckla verksamheten.

Gruppvisa planer som uppgörs inom småbarnspedagogiken i Raseborg styr verkställande av gruppens målsättningar. Planen utvärderas kontinuerligt för att säkerställa den pedagogiska reflektionen och självvärderingen för att nå verksamhetens målsättning. Utvärderingen av gruppens plan är en kontinuerlig process med syfte att garantera verksamhetens kvalitet. Förutom den kontinuerliga utvärderingen som sker under team möten varannan vecka under verksamhetsåret utvärderas grupplanen under oktober/november, mars och i juni då hela verksamhetsåret utvärderas. Utvärderingen från ett verksamhetsår används som underlag för nästa års verksamhetsplanering.

De gruppvisa planerna godkänns och följs upp av daghemsföreståndaren, planerna är ett dokument som fungerar som underlag och redskap för det pedagogiska ledarskapet.

Indikatorer som beskrivs och utvärderas i de gruppvisa planerna är:

- respektfull växelverkan barn-barn, barn-vuxen, vuxen-vuxen
- hur värderingarna och barnsyn i planen för småbarnspedagogik syns i praktiken
- organisation av dagen (bl.a. smågruppsindelning) och säkerhet
- lärmiljön, hur den stöder barnets utveckling, delaktighet, lärande och lek
- mångsidig verksamhet som beaktar alla lärområden
- hur kunskap om barnens intressen används i verksamheten
- barnets delaktighet
- barnet som medlem i barngruppen, förebyggande av mobbning
- fostringssamarbete med föräldrar
- mångprofessionellt samarbete
- samarbete mellan olika grupper på enheten
- Pedagogisk dokumentation, hur dokumenteras verksamheten för att dokumentation ska fungera som kontinuerlig utvärdering

---

⁶ Grunder och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet, NCU s.25-26

småbarnspedagogikens kvalitet förbättras och utvecklas utifrån de utvecklingsbehov som identifierats. Den kontinuerliga utvärderingen av grupplanen garanterar en möjlighet till kontinuerlig självvärdering, reflektion och målmedveten utveckling av verksamheten.

Med hjälp av en mångsidig utvärdering säkerställs att barnets erfarenheter av situationen beaktas i tillräcklig mån, oberoende av vilka kriterier som används vid utvärdering av verksamheten. Barnets utvärdering kan göras exempelvis via: Min kvart, utvärdering med hjälp av bilder, portfolioutvärdering, projektutvärdering, veckomöten.

I Raseborg utvärderar barnen verksamheten via min kvart vilket innebär att varje barn intervjuas en gång i månaden gällande barnets åsikter, synpunkter och intressen. För min kvart används gemensam fastställd blankett. Vid behov används bildstöd (färdiga bilder, egna bilder från verksamheten, bilder barnen tagit) och övrigt stödmaterial vid intervjuerna. Därtill är barnen delaktiga i uppgörande av sin portfolio och har tillgång till den egna portfolion dagligen.

6.3. Publicering av utvärderingens resultat

Utvärderingens centrala resultat för verksamhetsåret publiceras under maj månad på småbarnspedagogikens hemsida, daghemmens Pedanet sidor och daghemmens anslagstavlor samt förs till kännedom till Raseborgs bildningsnämnd.